

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 25 (1806)

П'ятниця, 20 червня 2014 р.

Видаветься з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

22 ЧЕРВНЯ —
ДЕНЬ СКОРБОТИ
І ВШАНУВАННЯ
ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ
ВІЙНИ В УКРАЇНІ

КОЛИ ФОРТЕЦІ НЕ ЗДАЮТЬСЯ

...17 грудня 1941 року фронт під Севастополем загуркотів сотнями гармат: це фашистські війська перейшли в другий, «останній великий наступ», як значився черговий штурм обложеного міста в наказі командувача 11-ї німецької армії генерала Е. фон Манштейна.

Головного удару ворог завдавав через Бельбецьку долину в напрямку станції Мекензієві Гори. В перші ж години наступу гітлерівці, користуючись значною чисельною перевагою, потисли наші частини, і переднім краєм оборони стали дзоти 1-ї кулеметної роти дзотів, тонкий ланцюг яких перетнув долину. Гарнізони цих маленьких фортець налічували лише по сім бійців. Мали на озброєнні станковий «максим», декілька гвинтівок, гранати та пляшки із запальниками рідинкою. Разом з невеликою стрілецькою ротою вони на декілька днів затримали просування ворога.

Рота складалася з молодих моряків, які прийшли на службу всього кілька місяців тому. Майже всі вони були з України. В електромеханічній школі навчального залину вони готувалися стати корабельними спеціалістами, але замість крейсерів та есмінців опинилися в окопах, як до речі, і їхній командир роти, тоді молодий лейтенант Михайло Садовников. Прибувши після закінчення училища в Севастополь, він уже другого дня разом зі своїми бійцями був на передовій.

Коли ми познайомилися, Михайло Миколайович Садовников був уже літньою людиною, капітаном I рангу у відставці. Але подій тих днів пам'ятав до найменшої подробці.

З літератури, присвяченій обороні Севастополя 1941–1942 років, широко відомо про подвиг лише гарнізону дзоту № 11, в якому було знайдено передсмертну записку Олексія Калюжного, але, за словами колишнього командира роти М. М. Садовникова, не менш відважно з ворогами бились гарнізони й інших дзотів.

(Продовження на 3-й стор.)

Командир дзоту
Олексій КАЛЮЖНИЙ.

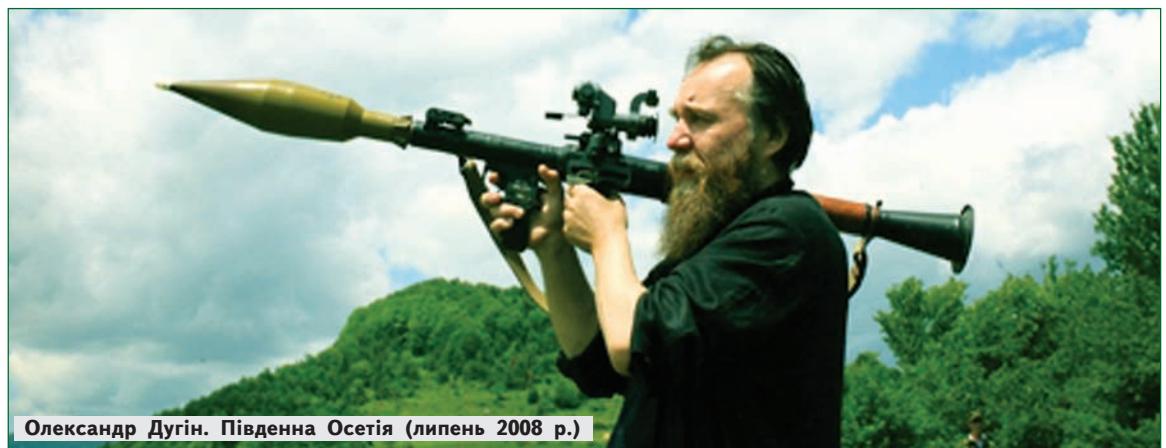
Командир дзоту
Сергій РАЕНКО

К. КОРОЛЬ (дзот № 11).

ПІД ПРИЦЛЛОМ
У «СТАРШОГО
БРАТА»...

РОСІЙСЬКИЙ ПРОФЕСОР ЗАКЛИКАВ... УБИВАТИ УКРАЇНЦІВ

Олександр Дугін. Південна Осетія (липень 2008 р.)

У Росії проходить збір підписів за звільнення професора факультету соціології МДУ, лідера міжнародного євразійського руху Олександра Дугіна, який публічно закликав убивати українців.

Петиція ректору МДУ академіку Віктору Задовничому зібрала понад 2,7 тис. підписів. «Ми вважаємо, що публічна діяльність «професора» Дугіна несумісна із займаною ним посадою в системі державної освіти, завдає шкоди іміджу російської науки і статусу МДУ ім. Ломоносова. Так, в ході своїх недавніх виступів професор Олександр Дугін висловлював прямі заклики до вбивств, заявляючи про цюм, що це його позиція як професора («Як професор я так вважаю»), — йдеться в петиції.

Також наголошується, що 6 травня в інтерв'ю агентству Anna-News Олександр Дугін, описуючи начебто звірства українців, закликав їх вбивати. На 18-ій хвилині інтерв'ю він заявив, маючи на увазі українців: «Вбивати, вбивати, вбивати. Більше разом ніяких не повинно бути. Як професор я так вважаю».

Один із підписантів петиції Олексій Сергеєв зазначив, що розпалювання міжнаціональної ворожнечі,

заклики до насильства, поділ людей на сорти за національністю — злочин у країні, яка втратила десятки мільйонів людей війні з нацизмом. «Вважаю, тут має бути кримінальна справа», — написав він.

ТИМ ЧАСОМ... Більше половини росіян вважають, що Росія повинна надати військовотехнічну підтримку сепаратистським рухам у східних областях України. Про це свідчать дані опитування «Левада-Центр», передає «Українська правда».

Серед респондентів 89% вважають, що Росія повинна надати сепаратистам у Донецькій і Луганській областях дипломатичну підтримку, 70% виступають за економічну допомогу, а 58% вважають за необхідне надати сепаратистам військово-технічну допомогу (консультація, озброєння). Водночас за введення військ в Україну виступають 31% опитаних росіян.

Ше 72% опитаних вважають, що Росія повинна визнати оголошенну сепаратистами «незалежність» Донецької і Луганської областей. За включення їх до складу Росії виступають тільки 26% росіян, але якщо ці українські області «на референдумі» попросяться в Росію, то 51%

опитаних вважають, що Росії слід «прийняти» їх до свого складу.

Водночас 41% росіян вважають, що Росія має право включати чужі території в свій склад, якщо там «утискають росіян», 42% вважають, що не має, але Крим забрава законно. 61% респондентів позитивно оцінює те, що на боці сепаратистів на Сході України воюють «російські добровольці».

Опитування проведено 23–26 травня за репрезентативною всеросійською вибіркою. Статистична похибка даних цих досліджень не перевищує 3,4%.

* * *

«Французьке керівництво, засуджує агресію Росії проти України, не має наміру відмовлятися від укладених раніше контрактів на постачання сучасних озброєнь агресору...»

— ЧИТАЙТЕ стор. 5

ПРОШУ
СЛОВА!

ПІСЬМО ПУТИНУ ИЗ КРЫМА

Не очень, увы, уважаемый в Украине товарищ Путин!

Изъясняюсь с вами на немородном для меня языке, поскольку это только нас, украинцев, оказывается, Богнаградил талантом владеть и мовою, и языком, а вас, к сожалению, только последним...

Попала мне недавно в руки бесплатнораздаваемая в Крыму газета с вашим «Обращением к Федеральному Собранию и народам России, Крыма и Севастополя». Прочитала несколько абзацев — и сразу же возникло непреодолимое желание поговорить с вами о прочитанном, а может, даже поспорить, хотя вас вряд ли интересует мнение простых людей Украины, как, впрочем, и России, о вашей подвигнической деятельности по восстановлению и расширению государства Российского.

Я понимаю, что убедить русский народ в том, что расширение государства — это хорошо, и что все народы мира только мечтают и ждут, чтобы Россия приняла их в свои необычные объятия, оказалось совсем не трудно — достаточно говорить об этом по всем ТВ и радиоканалам, а народ унитарного государства, которое пока всё еще называет себя Федерацией (за Лермонтовым — «страна рабов, страна господ»), готов верить всему, что говорят даже не господа, а единственный, имеющий право голоса в этой стране, господин Путин.

Вот этот господин придумал и провозгласил, что в «младшей сестре» его страны Украине к власти пришли фашисты, но мочить их в сортире — никаких сортиров не хватит, поэтому проще всего их убивать. По

мнению г-на Путина, правительство Украины, законно избранное после бегства из страны В. Януковича, пусть на не очень хороший и патриотический (по моему мнению), но все-таки законной и легитимной Верховной Раде, для него — незаконное, а вот все криминальные авторитеты, провозглашающие себя президентами и министрами несуществующих республик, вполне законны и легитимны.

Но я слишком отвлеклась от моей же заявленной темы — поговорить об «Обращении», поэтому начну сначала.

Начнем с референдума. По вашему мнению, «он прошел в полном соответствии с демократическими процедурами и международно-правовыми нормами». Так вот, приведенные вами цифры совершенно

не соответствуют действительности. Никто из моих друзей украинцев и татар, да и русских не участвовали в этом мероприятии, так что «более 82%» результативности написали для вас Аксёнов и Константиновыми. Они даже перестарались: до референдума московские каналы предлагали цифру 75%.

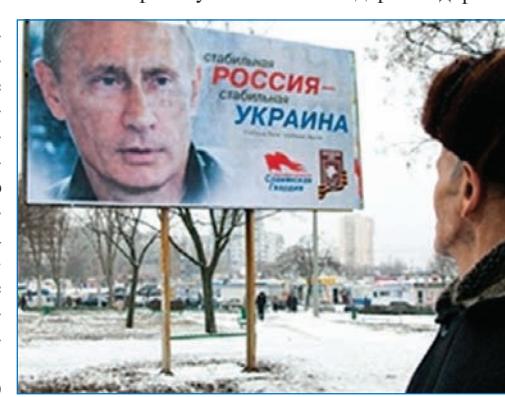
Это — о результатах. А как с «международно-правовыми нормами»? В Украине они тоже должны действовать? Но нет такого закона ни в Украине, ни в мире, по которому можно объявить референдум за неделю до его проведения. Да вам и не нужны никакие законы. У вас один закон: «Я так решил!». Пойдем дальше. О

Крыме. Не хочется приводить полностью вашу пафосную цитату, как «здесь буквально все пронизано нашей общей историей и гордостью. Здесь древний Херсонес, где принял крещение святой князь Владимир...». Извините, а при чем тут вы, ваша Россия? В те времена не только государства такого не было, а были где-то дикие племена, добывавшие пищу охотой. Первое упоминание о дере-

вушке не то Моква, не то Москва появилось в 1147 году, и я хорошо помню, как в 1947 году помпезно праздновалось 800-летие Москвы.

Если наши князья и прогулялись когда-то по вашим северным землям, если ваша царица заставила тысячи писцов переписывать древние рукописи наших гениальных летописцев, если ваш любимый и высокочтимый государь Петр I под страхом смерти заставлял послов называть ваше государство Русью, Русским, приспив вам нашу историю, славную историю Киевской Руси, разве это дает вам право причислять себя к тем, кого крестили в Херсонесе в 988 году? У вас, русских, есть хоть что-нибудь своё?

(Продовження на 4-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів неється авторами.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скороочувати публікації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналістичне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnicstvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

МИ СТАЄМО СИЛЬНІШИМИ, АЛЕ ЯКОЮ ГІРКОЮ ЦІНОЮ...

Президент України Петро Порошенко заявив, що Україна перебуває у стадії війни, але він упевнений у перемозі. Як передає кореспондент УНІАН, про це він сказав, виступаючи у Національному університеті оборони України ім. Івана Черняховського на урочистих заходах, присвячених випуску слухачів оперативно-стратегічного та оперативно-тактичного рівнів підготовки і 100-річному ювілею початку підготовки військових фахівців у навчальних корпусах університету.

За словами П. Порошенка, не випадково його перша публічна зустріч відбувається саме з військовими, осіклими Україна перебуває у стадії війни.

«Це війна нового типу, з використанням професійних диверсійних груп, найманців, добровольців, місцевого населення. І ці добровольці і місцеве населення мають дуже проміті мізки. З великою складовою інформаційної війни», — сказав Порошенко.

Він висловив жаль, що впродовж багатьох років українська армія системно знищувалась. «Ми зустріли війну з голими, босими і не обробленими солдатами», — сказав президент.

Як зауважив П. Порошенко, незважаючи на це, за дуже короткий час професіоналізм військових і широка народна

* * *

На тлі агресії Росії українці перетворюються на найсиль-

підтримка, у тому числі величезна кількість добровольців, а також фінансова допомога простих людей допомогли відновити боєздатність української армії.

П. Порошенко впевнений, що Україна переможе в цій війні. «Ми переможемо. Ми переможемо за рахунок більшої організації, глибшого стратегічного бачення і головне — потужної підтримки нашого народу. Високий патріотизм, згортованість та мобілізація українського суспільства створили підґрунтя для безумовної перемоги України, для встановлення миру на всій території нашої держави», — сказав він і додав, що перемога є незворотньою.

Як повідомили УНІАН в Управлінні преси та інформації Міністерства оборони України, за результатами державної атестації та згідно з рішенням державної екзаменаційної комісії 134 випускники Національного університету оборони України ім. Івана Черняховського отримали дипломи магістра, з них 16 — з відзнакою. Дипломи з відзнакою і золотою медаллю вручив випускникам в.о. міністра оборони Михайло Коваль.

* * *

За час проведення антитерористичної операції (АТО) загинули 147 українських військовослужбовців. Як передає кореспондент УНІАН, про це повідомив начальник військово-медичного департаменту Міністерства оборони Віталій Андронатій на засіданні комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я. 92 травмованих, 267 поранених, 13 військових перебувають у важкому стані.

нішу націю Європи. Про це в ефірі «5 каналу» заявив експерт Литви Андрюс Кубілюс.

«Україна є першою мішенню цієї агресивної політики Кремля. Я думаю, що ця агресія відбувається через те, що в Кремлі почали розуміти, що вони програють. Ця агресія з'явилася через слабкість, коли побачили, що на Майдані програли геополітичну битву за Україну, через це з'явилася агресія і нервозність. Ми всі розуміємо, наскільки вам важко, не будучи готовими до такого розвитку подій. Не будучи готовими до того, що з боку Росії почнеться така агресія», — розповів політик.

Водночас колишній президент Литви налаштований оптимістично. «Я налаштований оптимістично, дуже важко дивитися на трагедію і загибель людей, але українські військові ростуть на очах. Українська нація, вся нація, росте на очах і стає найсильнішою європейською нацією», — заявив він.

* * *

За час проведення антитерористичної операції (АТО) загинули 147 українських військовослужбовців. Як передає кореспондент УНІАН, про це повідомив начальник військово-медичного департаменту Міністерства оборони Віталій Андронатій на засіданні комітету Верховної Ради з питань охорони здоров'я. 92 травмованих, 267 поранених, 13 військових перебувають у важкому стані.

ПЕТРО ПОРОШЕНКО СПОДІВАЄТЬСЯ НА ШИРОКУ ПІДТРИМКУ МИРНОГО ПЛАНУ

Президент України Петро Порошенко заявляє, що влада очікує на швидку підтримку запропонованого ним мирного плану всіма учасниками подій на Донбасі. Глава держави зазначив, що мирний план президента має 14 пунктів і зараз триває підготовка до початку його реалізації.

Ключовими елементами мирного плану є закриття кордону України з Російською Федерацією та внесення змін до Конституції, які передбачатимуть децентралізацію влади.

«План починається з моого наказу про одностороннє припинення вогню», — сказав Глава держави у відповідь на запитання журналістів щодо мирного плану.

«Можу сказати, що час припинення вогню буде достатньо коротким. Ми чекаємо, що одразу після цього відбудеться роззброєння військових формувань, наведення ладу і порядку», — сказав Петро Порошенко.

«Очікуємо, що будуть звільнені заручники, захоплені будинки. Ми очікуємо, що гарантіями безпеки громадян Донбасу скристається велика кількість мирного населення», — наголосив він. Президент підкреслив, що зі свого боку влада запропонує амністію тим, хто не скоював тяжких злочинів, та організацію коридору для відходу

роззброєних бойовиків з території України.

Глава держави також заявив, що «делегує значну частину своїх повноважень в частині призначення голів обласних та районних адміністрацій територіальним громадам, коли громади самі через механізми місцевих рад зможуть обирати керівників виконавчих комітетів, які здійснюють реальну владу на місцях». Президент буде мати лише контрольні, координуючі та наглядові функції через свої представництва.

* * *

18 червня відбулася телефонна розмова Президента України Петра Порошенка з Президентом Російської Федерації Володимиром Путіним в контексті реалізації мирного плану Президента України, в тому числі і щодо деескалації ситуації в Донецькій і Луганській областях.

Президенти України і Росії обговорили низку першочергових заходів, які необхідно здійснити для сталого припинення вогню, а також максимально ефективні шляхи його моніторингу. Президент України Петро Порошенко закликав Президента Росії сприяти у звільненні всіх затриманих журналістів та активістів.

Прес-служба Президента України

КРИМСЬКІ ВІДСТАВКИ: АВАНТЮРА ПУТИНА ТРИВАЄ...

Відставка першого віце-прем'єра кримського «уряду» Рустама Теміргалієва, вигнання міністра охорони здоров'я александрії республіки Петра Міхальчевського і погрози Сергія Аксёнова відправити у відставку інших міністрів — все це, звичайно ж, обговорюється і в самому Криму, і в Україні, і в Росії. Висуваються різні версії — і про корупцію, і про боротьбу кланів, і про те, що Москва готується замінити кримських чиновників власними кадрами.

За лаштунками залишається ще одна обставина — те, що кримські чиновники просто не можуть управляти півостровом в умовах, в яких їх поставила російська окупація Криму. Путін без зайвих коливань замахнувся на саму географію та логістику розвитку півострова. За всі століття свого існування Крим ніколи не існував у відриві від материка — зрештою, це півострів, а не острів. Так, в античності греки готувався до окупації

залижали виключно від морської торгівлі. Але коли почалося освоєння самого Криму, виявилось, що без стежів України йому не жити.

Щоб у цьому переконатися, достатньо подивитися на карту Кримського ханства. Держава кримських татар, які опіслювали куди більш значну територію, ніж сам півострів. За війовниками були не дурністі за гостідарів. Катерина II спочатку встановила повний контрол над прилеглими до Криму територіями, а вже потім віддала наказ про окупацію півострова. І з тих часів звязок півострова з материком не переривався. Так, у Радянському Союзі Кримська АРСР спершу була частиною за гостідарів. Катерина II спочатку встановила повний контрол над прилеглими до Криму територіями, а вже потім віддала наказ про окупацію півострова.

Звичайний з уряду Криму Рустам Теміргалієв стверджує, що виконав обіцяні. Звучить це, м'яко кажучи, анекdotично. Теміргалієв залишається тим, що закликав жителів Криму перейти до крапельного зрошенні — і це при існуванні Північно-Кримського каналу. Результат — кримське рисівництво загинуло, на черзі — все інше сільське господарство півострова. Щоб зрозуміти долю цього сільського господарства, досить просто поцікави-

тися, що вирощувалося в Криму до запуску канала і яким чином. І ми зрозуміємо, чому після депортaciї кримських татар, які пристосувались до роботи в умовах водного дефіциту, півострів перетворився на пустелью. Про проблеми з продуктами, відсутністю банківської сфери, з курортним сезоном, із транспортною логістикою вже досить багато сказано. Але смішно думати, що за все це мав би відповісти один Теміргалієв. Або навіть один Аксёнов. Або весь кримський «уряд». Або навіть один Тиміргалієв. Або навіть один Путін.

Відповідь на це досить очевидна: Володимировичу.

Він буде як і раніше шукати винних у тому, що Крим — це півострів. Що без України цей півострів «загнеться». Що всі амбітні проекти нової транспортної інфраструктури, забезпечення ресурсами і продуктами, розвиток курортів будуть з кожним місяцем коштувати все дорожче і дорожче і зрештою тягнути на дно Чорного моря не тільки народне господарство Криму, а й економіку самої Росії. Так, у цієї країни багато ресурсів. Але як ніяк не нескінчена кількість. І Росія — це як ніяк не тільки Крим. Це десятки регіонів, які доводиться забезпечувати з федераційного бюджету. І витрати, які доводиться з кожним днем скорочувати. Тому що Крим. Тому що в колі ворогів. Тому що санкції.

Тому крах кримської влади неминучий. Але це тільки початок великого краху. Все дуже просто: авантюристи здійснюють авантюристи. А авантюристи не можуть не довести свою країну до пундура. Віталій ПОРТНИКОВ, журналіст і політичний коментатор, оглядач Радіо «Свобода»

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ, ЯКІ МАЮТЬ НАМІР ВИХАТИ З ТИМЧАСОВО ОК

У НЕДІЛЮ В УКРАЇНІ ЗНОВУ БУВ ДЕНЬ ЖАЛОБИ...

Президент України Петро Порошенко висловив співчуття родинам загиблих українських військових та прикордонників, які загинули 14 червня у ході АТО, а також оголосив день жалоби. Про це йдеється в повідомленні на сайті Глави держави.

«В неділю я оголошу день жалоби за нашими військовими. Це велика втрата не лише для родин загиблих, а й для цілої країни. Україна в скорботі, але ми рішуче продовжуємо боротьбу за мир», — заявив П. Порошенко.

Президент наголосив, що всі, хто причетний до загибелі українських військових, будуть покарані. «Всі, хто причетний до цинічного терористичного акту такого масштабу, обов'язково будуть покарані. Україні потрібен мир. Проте терористи отримають адекватну відповідь», — заявив Глава держави.

Нагадаємо, в ніч з 13 на 14 червня в районі луганського аеропорту, терористи збили літак, який перевозив десантників для ротації, а також техніку та продовольство. Усі 49 військових, які перебували на борту, загинули.

Крім того, у суботу вранці в результаті обстрілу колони прикордонників біля Маріуполя загинуло троє військовиків.

Рада Європи приголомшила вбивством 49 українських військових та членів екіпажу військово-транспортного літака, збитого над Луганськом. При цьому Генеральний секретар Ради Європи Турбюрн Ябланд у своїй заявлі, яка є в розпорядженні «Укрінформу», називає терористів, що причетні до атаки на літак, **сепаратистами**.

«Я шокованій і глибоко стурбованій повідомленням про цю жахливу загибеллю людей у нашій країні-члені Україні. Сепаратисти нічого не виграють від цього безглазого вбивства», — заявив він.

За словами Ябланда, Рада Європи разом з її міжнародними партнерами продовжуватиме робити все залежне в рамках її мандата, щоб стабілізувати ситуацію в Україні.

«Президент Порошенко знає, що він може розраховувати на нашу підтримку», — сказав він.

Група з 20 громадян Росії біля посольства України у Москві вшанувала пам'ять загиблих на Донбасі українських військових, а також війтів **сепаратистами** мирних жителів.

Учасники акції, одягнені у вишневанки, в неділю поклали квіти до українського посольства, передає власний кореспондент «Укрінформу» в РФ.

Присутні біля української дипломії виконали Гімн України. Один з учасників жалобної акції тримав у руках плакат з написом українською мовою: «Пробачте нас!». Крім того, росіяни скандували гасла: «Слава Україні!», «Герої не вмирають!». Представники органів правопорядку, які постійно чергують біля посольства, не заважали проведенню цієї жалобної акції.

14 червня біля посольства РФ у Києві відбулася акція протесту проти агресивної політики Кремля та російської підтримки дій терористів та сепаратистів, які приводять до загибелі українських громадян та військовослужбовців...

Обурення протестувальників, як зазначається у заявлі МЗС України, водночас було використане для спроб провокативних дій... Активісти закидали будівлю яйцями, облили зеленою і перевернули декілька автомобілів, які належать дипломатам.

У Держдепартаменті США вважають виправданими дії глави МЗС України Андрія Дещиці біля посольства Російської Федерації під час акції протесту 14 червня. Про це зазначила в Вашингтоні речник Держ-

жавного департаменту США Джен Псакі під час брифінгу в понеділок, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Він особисто пішов до російського посольства до людей, які оточили посольство, щоб заспокоїти протестувальників. І йому це вдалося», — сказала Псакі.

Нагадаємо: під час акції протесту під час російським посольством у суботу в.о. міністра закордонних справ України Андрій Дещиця закликав активістів проводити мирний протест. При цьому разом з протестувальниками він заспівав нецензурний хіт про Путіна, що невдовзі викликало істеричну реакцію російського істеблішмента.

Пізніше сам Дещиця назвав цей випадок «екстремальною ситуацією». В інтерв'ю «Ехо Москви» він заявив, що тоді «головним було утримати людей».

Рада безпеки ООН на своєму закритому засіданні відхилила поданий Росією проект резолюції щодо ситуації в Україні.

Це була вже друга спроба Росії, яка в червні головує в Раді безпеки, запропонувати компромісний документ. Російські дипломати декларували намагання запобігти по-

гіршенню гуманітарної ситуації на сході України і ескалації конфлікту між урядовими військами і зброненими сепаратистами. Однак проект резолюції РФ був заблокований литовською делегацією, яка зі своєю боку розкритикувала документ.

Росія зазнає критики міжнародної спільноти через березневу анексію кримського регіону України. США і НАТО також звинувачують Росію в наданні проросійським сепаратистам в Україні важкої зброї, зокрема танків і ракетних установок, за допомогою яких, як вважають, був збитий український літак.

* * *

Верховна Рада у вівторок підтримала постанову щодо посилення захисту Державного кордону. Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення по проголосував 261 народний депутат. Не голосували у повному складі фракції КПУ та Партия регіонів.

Постановою рекомендується Державній прикордонній службі України у місячний термін розширити штат службовців для більш повного охоплення ділянки Державного кордону з Російською Федерацією.

Відповідно до постанови пропонується негайно затвердити документи, необхідні для проведення в односторонньому порядку демаркації сухопутної ділянки кордону з Російською Федерацією, яка буде обладнана за прикладом зовнішніх кордонів Європейського Союзу.

КОЛИ ФОРТЕЦІ НЕ ЗДАЮТЬСЯ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

...У грудні, коли усі вже відчували, що фашисти ось-ось почнуть черговий наступ, моряки роти поклялися: не відступати ані на крок. Першим зупинив гітлерівців, що зранку почали наступ по Бельбецькій долині, 13-й дзот. Знаходився він на схід від Камишловського залишничного мосту, перекинутого через крoutяр. В атаку пішло більше роти фашистів. Командир дзоту старшина 2-ї статті Петро Романчук підпустив ворога метрів на п'ятдесят, а потім натиснув на гашетку «максима». Червонофлотець Шовкопляс ударив з трофеїного кулемета. Першу атаку відбили, захлинувшись й друга. Тоді гітлерівці викотили протитанкову гармату і вдарили по дзоту прямою наводкою. Поранено Романчука, але він продовжував стріляти, потім упав Шовкопляс, вслід за ним загинули ще двоє.

Після артобстрілу фашисти знову піднялися в атаку, але їх і цього разу зупинив влучний кулеметний вогонь. Його продовжував вести поранений командир дзоту.

На кінець дня живими залишилося тільки троє: тяжкопоранений Романчук, Зінченко та Деркач. Зінченко визвався знищити гармату. Узвів в'язку гранат і поповз. Невдовзі там, де стояла гармата, пролунав гучний вибух. Коли з'явився командир роти Іван Коваленко пробрався до дзоту, живим залишився тільки Петро Романчук.

Однак гітлерівцям далі просунутися не вдалося — дорогу їм перетнули дзоти № 14 і 15, котрі тримали під перехресям вогнем всю Бельбецьку долину. Вранці наступного дня бій розгорнувся з новою силою, але всі атаки фашистів були відбиті. Увечері моряки 14-го дзоту підсумували боїві дії: близько п'ятдесяти ворожих солдатів і офіцерів було знищено. Моряки захопили станковий і два ручних кулемети, посиливши таким чином вогневу міць свого дзота.

19 грудня фашисти кинули на дзоти ще більші сили. Позиції 14-го атакували одночасно кілька штурмових груп. Командир дзоту старшина 2-ї статті Іван Пампуха викликав вогонь нашої батареї й на прохання артилерістів почав корегувати його. Гітлерівці повернули назад. А невдовзі довкола дзоту затримтіла земля: це йшли в піке на дзот «юнкерси», намагаючись розчистити шлях піхоті. Не допомогло, проте, й бомбардування...

Особливо важким був день 20 грудня. Вороги тримали дзот під сильним артилерійсько-мінометним вогнем. Не одну атаку довелося відбити маленькому гарнізону на чолі з Пампухою. Сили були нерівні.

Четвертий день тримається дзот. Становище погрішило ще більше, коли гітлерівцям вдалося захопити сусідній дзот. З нього ворожа протитанкова гармата вела вогонь на Пампуху Володимир Шевченко і Григорія Жаботинського не закидали фашистів гранатами.

І знову атаки. Загинули Шевченко, Альшин і Турчак, а потім і командир дзоту Іван Пампуха. Вдалося евакуувати лише поранених Григорія Жаботинського та Миколу Курганського.

Стійко тримався і гарнізон дзоту № 15, що

стояв на протилежному північному схилі Бельбецької долини і тримав під обстрілом не тільки долину, а й шосе. Вранці гітлерівці викинули на відкриту позицію протитанкову гармату, готовуючи бити по дзоту прямою наводкою, але моряки тривалий час не давали їм можливості відкрити вогонь. Коли ж нарешті гармата почала стріляти, червонофлотець Гринько, який непомітно повзком наблизився до фашистів, кинув протитанкову гранату...

Надвечір по шосе наблизився ворожий танк. Танк проти кулемета й гвинтівок. Командир дзоту старший червонофлотець Умрихін наказав двом бійцям підірвати його. Поки ті добиралися до танка, прямим попаданням снаряда розбило накат дзоту, убило Умрихіна, Гринька, розбило кулемет. Сплахнув і танк — це морякам удалось-таки підпалити його. Танкістів знишили теж, але загинули й самі. Коли фашисти наблизилися до дзоту, два останні поранені моряки вже не могли кидати гранати і з останніх сил виштовхували їх із амбразури, і ті котилися вниз, назустріч ворогам.

Зараз при дорозі, що веде до Севастополя, навпроти Камишловського кругоїляру височить пам'ятник відважному гарнізону дзоту № 15...

Тяжкі бої з ворогом вели й гарнізони інших дзотів. 11-й, що стояв на південній схід від с. Камишили, вступив у бій 18 грудня, другого дня після початку наступу. Як і в інших дзотах, тут зібрається дружний екіпаж: командир дзоту Сергій Раєнко — кримчанин, Олексій Калюжний — кіровоградець, Григорій Доля — з Мелітопольщини, Іван Єремко — дніпропетровець, Василь Мудрик, Іван Четвериков та Володимир Радченко — неизвестні.

Ше на світанку гітлерівці почали артилерійський обстріл, але жоден снаряд поблизу не розірвався: дзот був добре замаскований. Опісля ворог пішов в атаку. Червонофлотець зустрів їх щільним кулеметним вогнем. Фашисти відійшли до села Камишили, залишивши на схилі перед дзотом багато вбитих. І знову дрижало все довкруж від вибухів снарядів і мін. Того дня було поранено Сергія Раєнка і Олексія Калюжного, убито Василя Мудрика.

Наступний ранок знову почався з атаки фашистів. Під час однієї з них ім під прикриттям артилерії вдалося пробратися майже до самого дзоту. Відбілися тоді гранатами. Вороги ж, розділивши на три групи, вирішили оточити його. Але цей маневр розгадали Доля і Погорелов, викотивши кулемет на пагорбок, ударили гітлерівцям з флангу.

Нарешті німцям вдалося обійти дзот з двох боків.

— Товаришу командир! Одинадцятий викликає вогонь на себе! — схвильовано доповів телефоніст.

— Уточни! — не повірив командир.

— Навколо дзоту німці. Раєнко просить відкрити вогонь, орієнтир — дзот...

Садовников викликав батарею капітана Бундича, що стояла позаду. Попросив: постараїться не пошкодити дзот. Приморці

Обеліск на місці дзоту № 11

страйляли відмінно: захисники сповістили, що ніхто не постраждав, а німці відкотилися, залишивши чимало вбитих.

Вночі до дзоту пробралося підкріплення: пілітрук Михайло Потапенко, червонофлотець Петро Корж і Костянтин Король. Вийшли на допомогу восьмеро, пробилися троє: двох було тяжко поранено, троє загинули у сутіці з гітлерівцями.

Вранці сусідні дзоти замовки. Їхні гарнізони поглядя в нерівних боях. Тепер останній тягар ліг на одинадцятий. Третій день на шляху фашистів стояв цей напіврозбитий дзот, що виявився для ворога незламною фортецею. Невеличка група чорноморців — поранених,

(Закінчення.
Поч. на 1-й стор.)

Вы укради нашу историю, и теперь изо всех сил стремитесь захватить нашу землю, нашу древнюю столицу. У Византии вы укради герб. Ау, Византия, ты где? Раз у нас твой герб, то и ты должна быть наша! А флаг у кого позаимствовали? Не у Франции? А почему она до сих пор не в составе России?

А как у вас с языком? Не с тем, что во рту, а которым вы говорите. Знаете, господин Путин, кто вам дал ваш «великий, могучий, правдивый и свободный» язык, или, говоря по-нашему, мову? Какая у вас была мова, спросите представителей такой нации, как эрзя-мастор, — ваших законных предков, или марийцев, чувашей. Она сильно похожа на вашу нынешнюю? А где ж она, нынешняя, взялась? Да от нас же, русичей, украинцев, вынужденных изменить название своего народа и своей страны.

Как это случилось, что вы изменили свою речь, языки, мову? Петр I, побывав в Европе, сравнив уровень жизни и культуры там и у себя дома, начал бороться с вашим варварством варварскими методами. В быту — почитайте «Ледяной дом» Лажечникова или эпопею о Петре I Алексея Толстого. А вот в науке он пошел другим путем. Прослышав о Киево-Могилянській Академії (в которой, кстати, получил первое свое образование родонаучник русской науки М. В. Ломоносов), Петр приказал забрать из неё 1600 спудеев-студентов и профессоров, привезти их в Москву и Петербург, завез еще и из Европы ученых, и начал формировать университеты.

Киево-Могилянській ученические дали вам и математику, и грамматику, с которой вы мучаетесь уже 300 лет, и нет у вас таких лингвистов, которые бы её изменили. Пытались это сделать в шестидесятые годы прошлого века. Помню дискуссии по вопросам правописания, и как все затормозилось на слове «огурцы»: одни требовали писать всегда после буквы «ц» букву «и», и тогда получались «огурцы», с чем другие не согласились, а ничего умного придумать не смогли. Дискуссии утихли, а реформа русской грамматики сошла на нет. Поэтому и сейчас вы говорите «малако», «карова», а пишете по-украински «молоко», «корова», придумав для оправдания всякие «оло, оро». Говорите «канешник», а пишете почему-то «конечно».

А с глаголами вообще беда. Пытаетесь писать грамотно, как украинцы, «хочется, может быть, пишется», а рука не слушается и пишет, как вы все говорите: «хочела, можела, пишела, слушала», так что грамотно «не получается». Позаимствовали б отъ белоруссов: они пишут, как говорят, и это лучше, чем мучить 300 лет своих сограждан, заставляя их пользоваться чужой грамматикой.

Немного о «городе русской славы» — Севастополе. Лет 15 назад один севастопольский школьник — ученик 4 класса — после колективного посещения библиотеки, где деткам рассказывали как раз об этой славе, с недоумением заметил: «Что ж это за город русской славы, если все битвы, которые здесь происходили, заканчивались поражением русских?».

Да, так и было. Матросы-украинцы (еще Петр I советовал набирать на флот украинцев, ибо было ему известно, что они — искусные мореплаватели) сражались ге-

роически — один матрос Кошка чего стоил!

А вот славные командиры не дотягивали до побед. Хотя Нахимов и был этническим украинцем Нахименком, но хотите считать его русским, считайте, мне не жалко. Как говорится: «Нашего цвету по всему свету», так что можем поделиться и с вами.

Вы бессовестно укради нашу историю, пришандорив себя к истории Киевской Руси. Но сказав «А», не сказали очень важное для себя «Б»: об истории флота российского. То ли плохо ходили ваши государи и государыни знали историю, то ли так красиво уже вошел в историю государства российского рассказ о создании Петром I русского флота, что вы не использовали такой исторический факт, что украинские казаки были искусными мореплавателями, что гетман Сагайдачный побеждал тур-

кия крымских татар на родную крымскую землю, человека, которого уважает весь мир, Мустафу Джемилева обзывают в Крыму персоной нон грата, запрещая ему возвращение домой.

2) Крымские татары невесело шутят, что из депортации они попали сейчас в оккупацию.

3) Крымскотатарские и украинские детские садики и школы никто в Крыму открывать не собирается.

4) В Крыму становится опасно разговаривать на улице на крымскотатарском или украинском языках даже по мобильному телефону.

Теперь об украинцах и их гарантированных В. В. Путином правах.

1) Единственная в Симферополе Украинская гимназия уничтожена — превращается в русскую. Директора гимназии Н. И. Руденко уволили, не дав ей даже закон-

ния депортацию, то почему не называете «несправедливость» депортацией? Не потому ли, что за те неисчислимые бедствия, за уничтожение более 40% депортируемых во время высылки, вы, Россия, как правоприемница СССР, до сих пор не ответили ни перед мировой общественностью, ни перед жертвами депортации?

Если «неисчислимые бедствия» — это депортация, и если от таких бедствий пострадали «прежде всего» русские люди, то очень бы хотелось узнать, какая область или район, или хотя бы деревня России была так жестоко депортирована советской властью и когда? Всё история нашей (тогда) страны прошла на моих глазах, и я все помню, но о депортации русского народа, такой, как крымских татар, не помню. Предлагали русским ехать в опустевший после депортации

на на правде и справедливости, была непоколебимой, передавалась из поколения в поколение, перед ней были бессыльные времена и обстоятельства... которые мы переживали, переживала наша страна в течение всего XX века» (это — цитата из «Обращения»).

Ну что же так скромно, Владимир Владимирович? Разве только в ХХ веке? Нет, чаще говорят «испокон веков», хотя 170 лет, в течение которых Крым пребывал под аннексией России, и которые обошли крымским татарам неисчислимые бедствия, это — не «испокон веков». Вспомните слова Максимилиана Волошина — поэта, художника и мыслителя, написанные в 1930 году: «Здесь, в этих складках неба и земли людских культур не просыхала плен, простор столетий был для жизни тесен, пока мы, Россия, не пришли.

За полтораста лет, с Ека-

ПІСЬМО ПУТИНУ ІЗ КРЫМА

ков-османцев и других задолго до создания русского флота. В Независимой Украине в Севастополе поставили и памятник знаменитому гетману Сагайдачному, и мемориальную доску, посвященную украинским морякам, но ваши крымские пахолки доску сорвали почти сразу, использовав слишком демократичные украинские законы, а вы, оккупировав Крым, тут же депортировали Сагайдачного из Крыма в Украину. Спасибо, что по своей варварской привычке не уничтожили!

Дальше по поводу вашей цитаты: «Крым — это уникальный сплав культур и традиций разных народов. И этим он так похож на большую Россию, где в течение веков не исчез, не растворился ни один этнос».

Владимир Владимирович! Извините, но те ли вы совсем не интересовались национальными вопросами, то ли не ту литературу читали, то ли пытаетесь обмануть всех: только за годы советской власти в России исчезло немало этносов и народов. А те, которые формально еще существуют в автономных республиках, влажат жалкое существование, забыв свой родной язык, культуру, традиции, вынужденные говорить и думать по-русски. Да и зачем нужны другие языки, когда есть русский?

Вас радует, что большинство украинцев Крыма (а я еще добавлю «и Українські») считают русский язык своим родным. А как же может быть по-другому? 350 лет Россия стремилась уничтожить украинскую нацию (как и множество других). Основа всякого народа — его мова, язык. Хочешь уничтожить нацию — уничтожь ее язык. Есть прекрасное высказывание знаменитого украинского педагога Г. Ушинского (которого вы считаете своим). Не помню цитату точно, но там говорится, что человек может потерять все, и все может восстановить, отстроить. Но если народ теряет свой язык, он попросту исчезает.

Вы обещаете, что в Крыму будет три равноправных государственных языка: русский, украинский и крымскотатарский. Как выполняется это обещание мы уже увидели.

1) Для начала лидера крымских татар, человека, который 15 лет просидел в советских концлагерях за то, что добивался права возвраще-

ния учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный год.

2) На учительских совещаниях руководители образований заявили, что «с учителями украинского языка нам придется расстаться».

3) Мы, украинцы, не можем подписаться на украинские газеты, а можем только на те, которые выходят в России, хотя до оккупации Крыма Россией мы могли читать газеты и журналы всего мира, в том числе и российские.

4) Почтовые отделения в Крыму не могут полу-

чить учебный

ЧИМ ПАХНУТЬ ГРОШІ ФРАНЦУЗЬКИХ ЗБРОЯРІВ?

Франція була однією з перших європейських країн, яка відреагувала на збройну агресію РФ проти України. Керівництво Французької Республіки заважаючи декларували згортання двосторонніх зв'язків у військовій та військово-технічній галузі. Зокрема, що у середині березня французька влада скасувала візит своїх міністрів оборони та закордонних справ до Москви. Таке рішення було узгоджено з Президентом Франції Франсуа Олландом, який твердо наголосив, що візит був би неправільним, оскільки міг створити враження, що «Франція виправдовує все те, що відбувається в Україні».

Трохи згодом, 21 березня, Франція вирішила призупинити більшу частину військової співпраці з Росією, зокрема й обмін візитами та проведенням спільних навчань у зв'язку з анексією Криму. За словами міністра оборони Франції Жана-Іва Ле Дріана, таке рішення ухвалено тому, що «не може бути виправдана і не засуджена військова анексія Криму, і не може тривати співпраця». З березня Франція разом із союзниками скасувала обміни між штабами та спільні військові навчання підрозділів ЗС

США, Великої Британії, Франції і РФ, які були заплановані до проведення у квітні.

У травні офіційний Париж заявив, що не братиме участі у російських військових повітряних навчаннях «Аеродарти-2014», які були заплановані на період з 21 до 27 липня цього року. У Міністерстві оборони Франції «Укрінформу» нагадали, що Ініція країна вирішила призупинити більшу частину військової співпраці з Росією ще на початку весни. В оборонному відомстві Франції зазначили, що цього року скасовано два спільні навчання та 14 військових обмінів. Зокрема, йдеться про військово-морські навчання FRUKUS 2014 за участі французьких, британських та російських надводних кораблів та спільні навчання з протидією піратству в зоні Атлантичного океану та в акваторії Балтійського моря.

Разом з тим, французьке керівництво, засуджуючи агресію Росії проти України, не має наміру відмовлятися від укладених раніше контрактів на постачання сучасних зброєнь агресору. «Франція розраховує й надалі підтримувати з Росією контакти, пов'язані з необхідністю виконання міжнародних зобо-

в'язань», — заявив міністр Жан-Ів Ле Дріан.

Зокрема, йдеться про укладені між Францією і РФ контракти у сфері постачання продукції оборонного та повітряного призначення, які свідчать навіть про активизацію тісних зв'язків з російським військово-промисловим комплексом. Серед іншого, йдеться про найбільший контракт на будівництво десантно-командних кораблів доків класу «Містраль» вартістю 1,2 млрд. євро, який був укладений ще у 2011 році. Його умови передбачають постачання РФ 2-х кораблів класу «Містраль», їхнє обслуговування та надання конкретних послуг, включаючи матеріальне забезпечення, підготовку екіпажів і передачу технологій.

У рамках контракту французький концерн DCNS виступив як розробник і виконавець робіт. Будівництво здійснюється на верфях підприємства STX-France у місті Сен-Назер (захід Франції). 5 березня, уже після початку Росією активної фази збройної анексії Криму, виконавець замовлення розпочав перші ходові випробування головного корабля цієї серії «Владивосток». Станом на початок червня було прове-

дено кілька ходових випробувань. 22 червня у Сен-Назер очікується прибуття кількох сотень російських моряків (два екіпажі та інструктори), які розпочнуть наочну з управління та обслуговування корабля. Перший «Містраль» надійде замовнику у жовтні 2014 року. Другий корабель «Севастополь» — у 2015 році.

Після посилення тиску французької громадськості та партнерів по НАТО французькі урядовці всіляко заперечували, що озброюють Росію. Власне, французький міністр оборони заявляв, що «Містралі» потраплятимуть до російських рук без зброї. «Кораблі оснащені лише силовою установкою, системами життєзабезпечення та навігаційним комплексом», — пояснив Жан-Ів Ле Дріан в одному з інтерв'ю, додавши, що у такому вигляді це звітнісінський цивільний корабель. А от щодо оснащення ракетами, гарматами та локаторами, — це вже справа не французького виробника, а замовника. Пізніше урядовець дотримувався президентської лінії, мовляв, остаточне рішення буде ухвалено у жовтні, і якщо союзники по ЄС вирішать розпочати секторальні санкції проти РФ, то французи приєднаються до спільног рішення.

Контракт на будівництво «Містралей» не єдиний у тісному галузевому французько-російському співробітництві. Зокрема, Франція упродовж останніх років активно пропонувала силовим відомствам РФ легкі броньовані автомобілі PVP (Petit Véhicule Protégé) і VBL (Véhicule Blindé Léger) від видомого концерну Renault. Кілька зразків Франція передала Росії для проведення випробувань буквально за лічені тижні до початку вторгнення на українську територію.

Росія має потребу в техніці

такого типу, оскільки на розробку власної її знадобилося б щонайменше 10 років. Такі машини добре захищені (посилена комбінована броня) та мають потужний сучасний двигун, який значно підвищує маневреність зразка. Керівництво РФ досі не відмовилось від ідеї замовити кілька сотень броньованих автомобілів MCV та BB.

Крім того, дочірнє підприємство Renault — французька компанія Panhard три роки поспіль веде переговори з російськими генералами щодо постачання 3,1-тонних легких VBL з колісною формулою 4x4 для підрозділів Федеральної прикордонної служби. Тривають контакти і щодо продажу плаваючого бронеавтомобіля ASTAIS-LAV, який передбачається виробляти в Росії. У 2014 році сторони планували виготовити дослідну партію, і після випробувань розпочати серійне виробництво. Крім того, французька корпорація Thales також уклала ряд контрактів на постачання високотехнологічного обладнання до Росії. Хоча більшість замовлень є орієнтовані на цивільний сектор, Thales також виробляє для росіян лазерний модуль цілевказування для новітніх танків Т-90, артилерійських систем, вертолітів Ка-52 та винищувачів Су-30. Інша французька група Safran тривалий час постачає авіаційні і вертолітні двигуни, оптико-електронні системи і системи навігації для російської бойової авіації. Дочірня компанія цієї групи — Sagem — забезпечує російську «оборонку» сучасними тепловізорами.

На думку фахівців, болісні втрати від санкцій проти РФ можуть відчути передусім великі французькі корпорації, які присутні в Росії, у тому числі автомобілебудівні (Renault, PSA) та електронні (Alcatel-Lucent, Thales i

Safran). Проте втрати, яких Франція може зазнати внаслідок застосування санкцій проти Росії, не порівнювані з російськими. Росія є для Франції доволі скромним торговельним партнером. Французький експорт до РФ досяг 7,7 млрд. євро у 2013 році, що становило лише 1,77% від загального експортного показника країни. У торговельному балансі домінує імпорт російської нафти і газу, частка якого на порядок вища від високотехнологічного обладнання.

Союзники Франції по НАТО, широка громадськість у Європі та США намагаються переконати військово-політичне керівництво країни у хібності протекціоністської політики Франції у військовому секторі. Проте слова «справі» не допомагають.

На перший погляд, цілком природно виглядає той факт, що Париж намагається захистити власного виробника та зберегти ринок праці. Національні інтереси — понад усе. Але до чого тут, при такому підході, європейські цінності, занепокоєння союзників щодо ймовірної загрози з боку Росії, не кажучи вже про страждання та загибель людей в Україні. Гроші не пахнуть?

Схоже, що французькі ділки з «оборонки» подумки вже зайлши у винний погріб і чекають кінця року, щоб відкоркувати приховане для особливого випадку шампанське й підбити підсумки. Можливий також інший сценарій, коли підсумки «підуть» ділків. Для цього має статися щось неймовірне, щоби політична воля й abstрактні європейські цінності взяли гору у споконвічному змаганні із «золотим тільцим». Такий розвиток можливий, і політичному керівництву Франції може вистачити добрійволі... Якщо хотіть, хоча б ті ж високоморальни союзники, запропонують зброярам та їхнім лобістам більш високу ціну...

Роман СУЩЕНКО
Паріж

«ПІВДЕННИЙ ПОТІК»: ЯКЩО ПУТИНУ — ГАНЬБА, ТО ПРОЕКТУ — «ТРУБА»?

Ще на початку цього року наполегливі намагання Росії переконати європейців у пріоритетності та нагальній необхідності газопроводу «Південний потік» в обхід України, як видається, мали непогані шанси на успіх. Хоча б частковий, на певному етапі, але з перспективою «дотиснуті» Єврокомісією досягти поставленої мети. Такі прогнози давали європейські експерти, деякі політики і чиновники. Мовляв, чинна Єврокомісія завершує цього року свою каденцію і хоче зробити ще достойно, не залишаючи наступникам проблемні «хвости».

Нагадаємо, 5 грудня 2013 року Єврокомісія висунула до шести країн-членів, територію яких має пройти російський «Південний потік», а також у межах правил Енергетичного співтовариства до Сербії, вимогу привести до норм третього енергетичного пакету міжурядові домовленості з російською стороною щодо реалізації цього проекту. Йдеться про претензії щодо монополії в особі ВАТ «Газпром» як постачальника, оператора газу і повного власника труби; невідповідність тарифної політики; забезпечення доступу до інфраструктури для третіх сторін.

У відповідь ті країни, що беруть участь у проекті, — а це Австрія, Болгарія, Хорватія, Греція, Угорщина та Словенія, — звернулися до Єврокомісії з проханням про допомогу у вирішенні наявних суперечностей.

Але російська військова агресія проти українського Криму та подальша поведінка Кремля із дестабілізації у східній Україні перевели дискусії навколо «Південного потоку» із суто юридично-комерційної площини до геополітичного виміру, який торкається енергетичної безпеки усього регіону та поза ним.

Отже, невизначеність щодо майбутнього цього проекту лише посилюється.

Європарламент у своїй квітневій резолюції взагалі «поховав» цю трубу, висловившись про те, що «Південний потік» не повинен бути реалізований. Звичайно, це лише політична декларація, але сигнал не надто обнадійлив у нинішніх умовах.

Але «Газпром» продовжує інвестувати у трубопровід, незважаючи на суперечність його юридичного, безпекового і відтерпера — політичного статусу на теренах ЄС. Отже, уряди, що беруть участь у проекті, нині вирішують складне питання: або продовжити будівництво на своїх територіях та сподіватися на вирішення конфлікту у майбутньому, або заморозити контракти з російською стороною до врегулювання ситуації.

Відомо, що депутати Соціалістичної партії Болгарії під впливом сильного російського лобі запропонували парламенту ухвалити внесені зміни до національного енергетичного законодавства країни. Нібито була знайдена юридична формула, щоб обійти вимоги третього енергетичного пакету, замінивши статус «Південного потоку» на території Болгарії з газопроводу на «інтерконектор». Такий нюанс, як очікували болгарські законодавці, міг би забезпечити проекту винятки (принаймні частково) з положень енергетичного законодавства ЄС.

Зазначена законодавча ініціатива викликала заперечення і занепокоєння у єврокомісарі з питань енергетики Гюнтером Еттінгером, який офіційно звернувся до міністра енергетики Болгарії Драгомира Стойнева з вимогою надати роз'яснення.

У квітні Президент Єврокомісії Жозе Мануель Баррозу під час зустрічі з болгарськими політиками висунув вимогу не піддавати тиску російського лобі та діяти відповід-

но до визначеній офіційним Брюсселем політики відносно РФ. На його переконання, «енергетична безпека Болгарії і Євросоюзу належатиметься на ризику», якщо окрім країн-членів не будуть дотримуватися законодавства ЄС у сфері енергетики.

Нині «трубопроводні» клопоти для Болгарії розвиваються ще драматичніше. На початку червня Єврокомісія, яка не побачила з боку Софії виконання законодавчих вимог, подала на державу позов до Суду ЄС. Одночасно з цими діями, як відомо, під посиленним впливом і Брюсселя, і «важкої артилерії» американських сенаторів болгарський уряд 8 червня такі призупинив реалізацію «Південного потоку». Більше того, саме суперечки навколо проекту привели до чергової політичної кризи у Болгарії, де, найвірогідніше, до кінця року відбудуться вже другі поспіль позачергові парламентські вибори.

Аналогічний тиск з боку Європи через «Південний потік» відчуває й Сербія. Країна є кандидатом у члени ЄС, тому вже зобов'язана дотримуватися правил Співтовариства, наважаючи на «міцну» дружбу з Росією.

Сьогодні, після військової агресії РФ проти України, дестабілізуючих дій Москви у Європі, руйнування зasad міжнародно-пра-

вової архітектури безпеки і стабільності в регіоні, Росія набулаrenomен ненадійного і непередбачув

ПОНАД 220 РОКІВ ТОМУ НА КУБАНЬ ПРИБУЛА ПЕРША ПАРТІЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕLENЦІВ. ЯК КОЛИШНІ ЗАПОРОЖЦІ СПОЧАТКУ СТАЛИ ЧОРНОМОРЦЯМИ, А ПОТОМ — КУБАНСЬКИМИ КОЗАКАМИ? ЧОМУ КОЛОНІЗОВАНІ НИМИ ЗЕМЛІ НЕ БУЛИ ПРИЄДНАНІ ДО УКРАЇНИ? РОЗПОВІДАЄ ІСТОРИК ДМИТРО БІЛИЙ ІЗ ДОНЕЦЬКА, КУБАНЕЦЬ ЗА ПОХОДЖЕННЯМ.

— Після ліквідації Запорозької Січі декілька козацьких старшин — Антон Головатий, Захарій Чепіга і Сава Білий — дочекалися моменту, коли князь Григорій Потьомкін додав собі до титулу слово «гетьман»...

— Він сам — один із учасників руйнування Січі. Але це вже був час перед наступним поділом Речі Посполитої і потребувалась піар-акція, щоб показати Правобережній Україні: мовляв, у нас козацтво відроджується.

З іншого боку, Потьомкін сам-один володів величезною причорноморською територією — так званою «Новоросією», і йому було потрібно на когось там опиратися. Старшини копишнього Війська Запорозького звернулися до Потьомкіна з петицією: за-пропонували створити з запорожців «охоче-комонні» — добровільні — команди, які стали б його опорою. Навзамін він мав повернути їм колишні права та вольності. Поступово ці команди набирали силу.

А далі надійшла Російско-турецька війна 1787–1792 років, її арену, окрім Західного Кавказу, було Придунав'я: Росія здобула решту нинішньої Південної України. Потрібна була кавалерія, якої росіяни не мали, легка кавалерія, пластуни-розвідники, люди, що добре знали місцевість. Почали набирати копишніх запорожців, їх під час тієї війни оформили як Чорноморське козацьке військо. Воно отримало від цариці Катерини II клейноди — і з ними офіційний статус.

— Як і коли ці колишні запорожці, а тепер чорноморці, опинилися на Кубані? Чому Катерина вирішила подарувати їм саме ці землі?

— Це не вона так вирішила, вони самі їх добилися. Після війни їм надали територію нинішнього При-

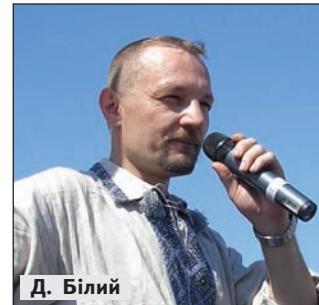
дністров'я — Слободзея, Кам'янка й інші поселення. Вони мали там жити, відновити свої паланки й розбудовувати структуру. Бо повернувшись над Дніпром вже не могли — колишні січові землі розподілили між собою російські вельможі. Але швидко по війні виникло декілька проблем.

Придністров'я виявилося затисне, та й не було певності, що й ці землі в козаків не заберуть. І найголов-

«Переселення запорозьких козаків на Кубань» — картина художника із Краснодара Геннадія Квашури. Він народився 1950 року в станиці Пащіківська у родовитій козачій сім'ї. У 2006 р. президент В. Ющенко присвоїв йому звання заслужений працівник культури України.

«НА КУБАНІ ВСІХ УКРАЇНЦІВ ЗАПИСАЛИ РОСІЯНАМИ...»

Д. Білий

Дмитро Білий, 47 років, доктор історичних наук. Народився в місті Макіївка. На Донбас батьки переїхали з Кубані. Закінчив історичний факультет Донецького державного університету. З 1989-го до 1997-го працював там викладачем. Від 1997 року — викладач історії в Донецькому юридичному інституті. 2010-го захищив дисертацію «Українці Кубані в 1792–1921 роках. Еволюція соціальних ідентичностей». Викладає в Донецькому юридичному інституті. Автор романів «Басаврюк ХХ», «Заложна душа», «Чорне крило», «Козацький Оберіг», «Шлях Срібного Яструба». Член Донецького літературного об'єднання «OST» та Асоціації українських письменників. Володіє українською, англійською, німецькою, польською та російською мовами. Одружений. Має двох дітей.

ніше — помер сам Григорій Потьомкін, іхній по-кровитель. Козаки обрали кошовим Захарія Чепігу, за висловом історика Федора Щербіни, вирішили «шукати собі земель у Петербурзі». На той час брат Потьомкіна був намісником Кавказу, який Росія отримала після ліквідації Кримського ханства. На лівому березі річки Кубань жили черкеси — або адиги, як вони себе називали. А правий треба було освоювати. От чорноморці й зацікавились правами на правобережну Кубань, щоб можна було розпочати її колонізацію. Спершу вивідали все про ту територію. Відправили таку собі козацьку наукову експедицію на чолі з осавулом Мокієм Гуликом. Ті ретельно обстежили

край і подали чорноморській старшині докладний статистичний звіт про ньюго — ґрунти, клімат, якість води, рослин, тварини тощо. Козацькі отамани, очолювані Антоном Головатим, у березні 1792 року прибули до Петербурга й за великі хабарі добилися аудієнції в імператриці Катерини II. Перед нею Головатий з бандурою почав казати промову: дякував за відродження козацького війська, натякнув на його теперішнє нуждення становище і що варто б йому виділити землі на Тамані — півострові на правобережній Кубані. А потім заспівав пісню про покійного царичиного фаворита Григорія Потьомкіна: «Встань, Грицьку, промов за нас слово». Катерина розчулилася і виписала грамоту, якою передавала Чорноморському козацькому війську «Тамань з околицями». А там «околиці» — 28 тисяч квадратних верст! І почали чорноморці готуватися до переселення.

— Як вони облаштовувалися на нових землях?

— Перша партія переселенців прибула на Кубань 222 роки тому: 25 серпня 1792-го до півострова Тамань причалив десант із козацької веслової флотилії — п'ятьдесят суден із понад трьома тисячами людей. Обминувши Крим, вони прибули до берегів Кубані. Вів козацьку ескадру полковник Сава Білий. Три інші колони рухалися з Придністров'я суходолом. Одну з них вів отаман Захарій Чепіга. Це була епі-

чна картина — на Кубань переселялися 18 тисяч людей: похідні церкви, вантажі, народжуються діти, їх хрестять, хтось помирає. Усе було організовано дуже ретельно. Перший, головний, етап переселення закінчився 1794-го — за два роки. Однією з умов вступу до Чорноморського війська було одружження. Хоча вже останні запорожці мали родини, кістяк ще залишився «холостяцькі». Був створений проект інтеграції козацького війська до мілітарної структури Російської імперії. Щоб були одруженні та володіли землями на договірних правах. Заборонили козакам обирати кошових отаманів — їх мали затверджувати в Санкт-Петербурзі. Але якби не було притоки наступних колон переселенців з України, ті з першої хвилі там би й вимерли. Бо що таке 18 тисяч? Бійців із них — п'ять тисяч. Необхідно було освоювати землю в нових кліматичних умовах.

Українці розселялися вздовж річки Кубань, утворюючи курені, які скоріше нагадували фортеці, оточені валами, із гарматами. Та й над самою Кубанню спорудили оборонну лінію з форпостами й вишками. Сам Катеринодар — нинішній Краснодар — був заснований як Нова Січ. І будували його по типу Запорозької Січі — із куренями, провели ралом борозну, звели церкву. Де була та перша вулиця вздовж борозни — там зараз вулиця Красна. Але вже не можна було будувати за принципом єдиного центру-фортеці. І назву Нова Січ російська адміністрація не дозволила, термін «запорожець» був офіційно заборонений. Курені розкидалі територією Кубані. Їхні назви, за найменуваннями копишніх запорозьких, — це зараз назви станиць: Канівська, Уманська, Полтавська, Ведмедівська, Но-водерев'янківська тощо. До 1842 року вони звалися «куренями», пізніше «слободами», а опісля російський уряд запровадив уніфіковану назву для всіх козацьких поселень —

«станиці». Після 1794 року було ще кілька великих хвиль української колонізації Північного Кавказу: як стихійне переселення окремих родин і відчайдухів, що тікали від кріпацтва, так і організовані владою у 1809–1811 роках, 1821–1822 роках, 1848–го, коли з України переселилися 100 тисяч осіб. Головним чином із Полтавської та Чернігівської губерній і Слобожанщини. І це були саме козаки — за метріками до кінця XIX століття «малоросійськими козаками» числилося близько мільйона осіб.

Отже, переселялися в Чорноморію — так спочатку українські поселенці називали Кубань — особи з козацького стану, хоча чимало і звичайних селян прибувало. Але з другої половини 1860-х уряд заборонив переводити селян, що діставалися на Кубань, у козаки. Хвилі колонізації й далі йшли, але новоприбулі не входили до козацьких станичних громад, а ставали вже «іногородніми», «городовиками». Це — українці, селяни, які не могли ставати козаками і оселятися у станицях. За різними даними, не менш як 200 тисяч українців опинилися на Кубані впродовж XIX — початку XX століття.

— Які були стосунки між українцями на Кубані та іншими новими сусідами — черкесами? Чи на кубанських козаках теж лежить провінія за етноЖ цид цього народу, — коли до 1860-х майже мільйон черкесів вигнали з батьківщини до Османської імперії? Бо ж потім українська колонізація поширилася й на копишні черкеські землі.

— Ні! Це навіть було обраліво, коли Іван Дзюба нещодавно у своєму дослідженні про поему Тараса Шевченка «Кавказ» написав, що чорноморці в цьому винні. Це не відповідає дійсності. Стосунки козаків з адигами спочатку були хороші. Бо будувалися на взаємовигідних умовах. Чорноморці не мали лісу, але мали сіль. А черкеси — навпаки. Тож торгівля між ними точилася дуже жвава.

(Продовження на 7-й стор.)

Козаки 1-го Катеринодарського полку імені отамана Чепіги Кубанського козацького війська, початок ХХ століття. Сотні полку, що носив ім'я кошового отамана чорноморців, формували в станицях із нащадків запорожців. Зокрема, Пащіківської, Старокорсунської, Старомишастівської, Васюринської, Усть-Лабинської та інших. У побуті кубанські козаки зберегли багато зі старої батьківщини. Приміром, на знімку видно хати в типово українському стилі. Дещо перейняли від сусідніх народів. Наприклад, замість жупанів кубанці почали носити кавказькі черкески.

Хоч були й взаємні набіги. Адже ці звичаї притаманні як козакам, так і горцям. Треба зазначити, що «адиге хабзе» — закони, за якими жили адиги, — забороняли під час нападу, наприклад, спалювати житло чи посіви. Тобто існувала певна культура, якої дотримувались і запорожці, — так, ми б'ємося, але це не тотальна війна. Коли генерал Олексій Єрмолов став намісником на Кавказі 1816 року оголосив економічну блокаду регіону, де жили горці, саме українська Чорноморія відмовилася підтримати цю облогу черкесів.

Спротив адигів «приборкував» Кавказький корпус російської армії. Війна тривала понад 60 років. Росія утримувала на Кавказі більш як 500 тисяч солдатів. Чорноморці теж брали участь у боях, але їхня кількість була незначною. Та їх вели вони переважно оборонну війну — проти набігів адигів. Потім підрахували, що солдатів та офіцерів Кавказького корпусу загинуло близько 77 тисяч. А козаків — близько 20 тисяч. Якщо називати українців винними у вигнанні адигів, то так само в цьому можна звинуватити й поляків. Бо до Кавказького корпусу на службу як покарання відправляли поляків після їхніх повстань 1831 та 1863 років. І вони становили там значну частину.

Якою була національна самосвідомість кубанців — ким вони себе вважали? Як ставилися до «материкових» українців?

Ще на початку ХХ століття український композитор Олександр Кошиць збирал на прохання наказного отамана Кубанського козацького війська Якова Малами народні козацькі пісні чорноморців. За його розповідями, всі старі козаки розповідали про Кубань, як про «нашу Україну». Тобто вони не вважали себе виселеними з України, для них Кубань була її частиною. Отаман Яків Кухаренко писав на заслання Тарасові Шевченку: «Приїжджа на нашу Чорноморську Україну». Таке було уявлення. Зберігалася й українська мова, бо свідчила про належність до стану: я — козак, отже, розмовляю козацькою мовою. Це був дуже сильний стимул. І не тільки для збереження мови, а й культури загалом.

Кавказький намісник у 1844–1856 роках граф Михайло Воронцов писав у Петербург, що козаки-чорноморці вважають себе окремою нацією, ненавидять москалів-карапів, треба їх розбавити великорусським елементом — лінійними. Останні — нащадки донських і гребенських козаків, серед яких українців було відсотків 15–20. І розбивили: під час створення 1860-го Кубанського козацького війська — доті воно називалося Чорноморським — українських козаків об'єднали з лінійними.

Чому не вдалося приєднати Кубань до Української РСР? Але при тому дозволили там українізацію?

— У 1920-х хотіли або створити українську авто-

До козацької колонізації, що почалася наприкінці XVIII століття, Кубань (на карті) — територія на Північному Кавказі довкола однойменної ріки та її притоки — була частиною Кримського ханства та Черкесії. Остаточно відвоювана в гірських народів на початку 1860-х.

Насиченим жовтим кольором позначені території, де українці становили більшість станом на початок XX століття. Зокрема, на Кубані. У лютому 1918 року Законодавча рада краю проголосила Кубанську Народну Республіку, а за декілька днів ухвалила резолюцію «Про приєднання Кубані на федераційних умовах до України». До об'єднання, однак, не дійшло. Територію компактного проживання українців на Кубані неофіційно називають Малиновим Клином.

номію у складі Росії, або приєднатися до України. Адже перепис 1926 року засвідчив, що на Кубані більшість становлють саме українці. Взагалі, згідно з цим переписом, у Північнокавказькому краї українців було 3 мільйони 106 тисяч осіб. Скажімо, у Кубанській округі вони становили 62,2 відсотка населення, а в її колишній «чорноморській частині» — близько 80 відсотків. Тодішній народний комісар Радянської України Микола Скрипник спеціально їздив до Москви, вів перемовини про приєднання Кубані. Після 1925 року він добився початку «коренізації», а по суті, українізації у регіоні. Стихійна «українізація» в чорноморських станицях розпочалася ще 1918 року: за рішеннями громад школи переводили на українську мову навчання. До 1925-го влада це сильно гальмувала. А ось із того року дозволили «українізацію». На Кубані відкрили близько тисячі українських шкіл, 16 українських педагогічних технікумів, українські газети, радіомовлення. Українською вели офіційну документацію, друкували книжки. Нинішній Краснодарський університет, наприклад, — це колишній Північнокавказький український педагогічний інститут імені Скрипника. Але територіальні зміни робити боялися. По-перше, в Москві усвідомлювали, що Кубань у 1920-х, як і «материкова» Україна, — центр антибільшовицького руху. Були тисячі повстанців і агітаторів проти радянської влади. Ясно, що приєднання Кубані до УРСР лише посилило б цей рух. По-друге, це було б досить гнінням націонал-комуністів в Україні, чого Сталін не міг допустити. І, по-третє, приєднання Кубані, або навіть створення української автономії на Північному Кавказі, закривало Росії вихід до Чорного моря.

А потім, як і в Україні, були колекцівізація, Годомор.

— На Кубані, особливо в її «чорноморській» частині, вимерли від 25 до 30 відсотків населення, а в де-

ЩЕ КОЛИ ДНІПРО ВПАДАВ У КРИМ...

Володимир Головко народився 15 жовтня 1959 року в селі Галаївець Липоводолинського району Сумської області. Закінчив три класи Легушанської восьмирічної школи, а потім Московську десятирічку в 1976 році. Після військової служби закінчив Сумський державний педагогічний інститут імені А. С. Макаренка за спеціальністю «Історія та суспільствознавство». 26 років пропрацював учителем на Чернігівщині та рідній школі.

Писати вірші розпочав ще у шкільні роки, але став серйозно ставитися до віршування на початку ХХІ століття. У 2010 році став членом літературної студії імені Ф. Швіндіна, що діє на Липоводолинщині. У творах Володимира Головка присутній широкий тематичний діапазон, його рима проста і доступна широкому загалу читачів. Автор друкується у районній газеті «Наш край», «Сільських вісічах».

ОЙ ВИ, КОЗАЧЕНЬКИ

КРИМСЬКИМ КОЗАКАМ ДРУЖНЕ ПОСЛАННЯ

Тече Дніпро в Чорне море, Крим не обминає, Каналами республіці воду постачає. Попили тії водиці Кримські депутати і один з перед другого стали виступати. Маливали безрадісні і страшні картини, Як живеться їм невільно в межах України, бо «бандерівці» в столиці Керують Майданом, Через те страшна загроза йде від них кримчанам. Що зібралися там «отброси», «Кучка екстремістів», Тож негайно їх потрібно Поставити на місце. Те почули їхній лемент Кримські козаченки і захищати зтуртувались Республіки-неньки. Вдягли чоботи, папахи, Шаблі начепили, Пістолети травматичні Також зарядили. Загордилися від того Й рушили повагом «Захищати Україну Під... російським стягом. І не хочу зрозуміти Сімферополь

ФОТОФАКТ

Травень 2014 року. Місцеві жителі у черзі за питною водою у містечку Старий Крим. Через безголовість сепаратистів закриті шлюзи Північнокримського каналу, який постачав дніпровську воду з материка України на півострів...

Що Майдан — то не творіння Різних служб заморських, А зібралися там люди, Яких вже «дістали» Ті, котрі сидять при владі І яким все мало. Все дістало — і неправда, І суди слухняні, Беззаконня міліції І мажори п'яні.

Бандитизм на перше грудня, Коли дітей били, Щоб ті мирно на Майдані Ранком не сиділи. І дістали шлюбні ігри «Беркуту» й «тітушок» — Тих, що спершу людей крадуть,

Б'ють і в лісі душать. Ще за це і нагороди М'ясників чекають, Ім і гроші, і квартири Нові обіцяють.

Не покарані садисти, Що з людей знущаються, Лупцювали журналістів, В медиків стріляли. Чи не знали, козаченки, Що таке творилось, І в Києві кров невинних Першою пролилася? І навіщо було в Раді Руками махати, Щоб закони незаконно Швиденько прийняти? А для того, щоб народом Легше управляти І щоб можна неугодних Кидати за гратеги. Подивіться — на Майдані Уся Україна:

І Волинь, і Крим, і Харків, Луганськ і Сумщина. Їх не слухали, не чули, Бачить не хотіли, Поки крісла під гузнами Гучно зарипили.

Тож, як хочте, підіймайте Чужинського стяга, Вихлюпніть на неугодних Козацьку звитягу. Але спершу розирніться Навколо, шановні, — І в Криму, і на Майдані Брата ваші кровні: Українці, росіяни, Вірмени, татари — Це — народ, який «пресують» Нові янічари. А з Кремля їм помагають... Вам по вухах «чещуть», Ви ж зрозуміть не хочете. Що вам просто брешуть. Зупиніться на півкроці, Шаблю не хапайте, Робить висновки гарячі Ви не поспішайте. Геть не варто розділяти Одного народу, Бо п'ємо ми усі разом Дніпровську воду.

Володимир ГОЛОВКО

ПАМ'ЯТИ ПОЕТА, ВОЇНА, ПЕДАГОГА

З Шевченкового краю надійшла сумна звістка: на 88-му році життя після тяжкої тристіяльної хвороби пішов за вічну межу ветеран війни і праці, талановитий поет, публіцист, багаторічний чітак і автор газети «Кримська світлиця» з перших днів її заснування Яків Івашкевич.

Яків Іванович Івашкевич народився 12 вересня 1926 року в селі Пальчик Катеринопільського району на Черкащині в бідній селянській родині. Коли розпочалася війна, був в окупації. Після звільнення рідного краю воював на Першому Українському фронті. Форсував Віслу і Одер. Незадовго до Перемоги був важко поранений в м. Бреслав (Вроцлав). Нагороджений Орденом Червоної Зірки, двома орденами Вітчизняної війни I та II ступенів, орденом «За мужність», ба-

гатьма бойовими медалями.

У Черкаському педінституті Я. Івашкевич здобув фах філолога, якому віддав майже півстоліття, навчаючи дітей рідної мови і літератури. Педагогічну працю поєднав із журналістикою та літературною. Друкувався у фронтовій, республіканських, обласних газетах, у журналах і альманахах, в окремих збірках. Видав поетичні книги: «Вічності мої» (1998), «Іскрою викрещусь» (2002), «На перехресті доріг» (2006), «На крилах мужності і любові» (2006).

Відмінник народної освіти України. За великий внесок в українське національне відродження і за значні успіхи в патріотичному вихованні дітей та молоді відзначений премією імені Олексія Гірника.

Василь Дергач, Іван Дробний, Віктор Качула, Данило Кононенко, Василь Латанський, Михайло Наєнко

кевича. Розрадою для всіх нас назавжди залишився вічна пам'ять про нього як світлу доброзичливу людину, яскравого учителя-професіонала, самобутнього майстра слова, мужнього воїна.

Василь Дергач, Іван Дробний, Віктор Качула, Данило Кононенко, Василь Латанський, Михайло Наєнко

Зате дзвенить козацька слава, Вкраїно, вольносте моя! Тебе то краяли, то рвали, Немов була ти нічия, Та ти, живуча, не вмирала, Вкраїно, муко ти моя.

Як не ярмо, то знов навала, То свист колючий нагаз, А ти, зnedолена, стояла, Вкраїно, страдніце моя... Ти непіdstупна, не лузка, Та ти з неволі той встала, Хоч доля не легка твоя,

2006 р.

Записав
Ігор ЛУБ'ЯНОВ

I

Люди йшли на схід. Під ранок виснислося. З бездонної синяви нічного морозного неба спливла туманна смуга, подужав мороз, і в обличчя подорожнім подув пронизливий колючий вітер. Сухий сипучий сніг зашурхоті у каламутній білині довкілля — по полю звивалися хвилясті пасма заметілі.

Майор був трохи міцніший за своїх супутників. Високий і плечистий, він ішов твердіше і раз по раз випереджав їх, потім зупинявся, прислуховувався і чекав, доки підійде товариші. Першим зачітай наздоганяв його Володькин — невисокий, дуже схудлий юнак в туго затянутій німецькій шинелі і глибоко натянутій на голову пілотці. Наблизившись до майора, він сідав на сніг, спину до вітру, корчива, торкаючись лобом холодних гострих колін. Старший лейтенант Івашов, у підперезаний ремнем якісь короткі свитині, відстав далеко і шкандібав дуже повільно. Він помітно кульгав, спирається на підібрану по дорозі палицю, хріпко дихав, стогнав і, наздогнавши товаришів, простудженним голосом просив:

— Братки... Зачекайте... Не можу так... Не можу...

Він відразу лягав на сніг і мовчики лежав, не рухаючись. Майор деякий час стояв, озирається на всіх, про щось міркував і заклопотано позирав на своїх супутників. Однак за кілька хвилин він наполегливо подавав голос:

— Ну, пора. Ще трошки. Ще верст п'ять до світанку.

Першим тоді підіймався Володькин, Івашова вони піднімали за руки удвох. Небо на сході поволі світлішало, і навколо білло на землі, ніч розчинялася в сутінках несміливого пізнього світнання.

Через деякий час на засніженому полі розвідник — заметіль робила його хитким, рухомим. Снігові смії, пересипаючись і воруясь, ніби живі, злагоджено мчали вдалечін. Вітер все дужав. Шлях подорожніх проліг через пагорб, і двоє з них знозвідстали від свого міцнішого товариша...

А ще два тижні тому вони мали значно більше сили.

Кожного ранку після три-валої табірної перевірки двадцять спеціально призначених для того полонених лізли до скрипучого кузова великого «Ханамагу» і під конвоєм восьми солдатів ішли до дальнього кар'єра. Уесь день до смеркання, без відпочинку і їжі, важкими молотами і кирками лупали вони викопні скельні брили. Той же «Ханамаг» возив каміння до міста. Табір розростався, будували ще три комплекси невільницьких блоків — на сході німецької армії підступали до Москви.

Але одного разу нечувана звітка сколихнула багатотисячну громаду полонених. Невідомо кому принесена зволі, вона за кілька годин облетіла всі блоки табору. На роботі, в бараках, у численних перевірочных строях і нескінченних чергах за єюко пошептили одне одному передавали люди нечувані слова, від яких багато хто плакав радісними слізами надії. Щоправда, ніхто не зінав нічого певного, було багато варіантів тієї новини, але одне залишалося безперечним — під Москвою Червона Армія громила загарбників.

Ця звітка незгасним вогнем запалила в душі Володькина велике бажання врятуватися — вижити, прорвати-

ся на схід. Ні вдень, ні вночі не переставав він думати про те, як би це зробити. Про те ж саме думали багато половиць.

І ось одного похмурого дощового осіннього вечора двадцять каменярів обочиною щосейної дороги брели з кар'єра. Два конвоїри йшли попереду, два — позаду, решта — четверо, кваплячись на відпочинок, бо була субота, поїхали раніше на навантажені машині. Неподалік починалося місто, світилися вогни будиночкі під чे-репичними дахами, дорогою один за одним мчали автомобілі. Стомившись за день від безкінечного крику і сварки, конвойні чомусь притихли, палили цигарки, зірдка гиркаючи на якого-небудь заслаблого невільника. І такої ось пори, коли на шосейній дорозі виникала коротка перерва в русі, над колонкою злетів чийсь призовний клич:

— Бий гадів!

Не раз пригадуючи те, Володькин так і не міг зрозуміти, звідки тільки взялося сили у цих виснажених людей, звідки взялося стільки енергії і спритності. Не встигли конвойні й отямитись, як їх ухопили за горлянки, повалили, придушили, повбивали дерев'яними черевиками, в які були позувані люди. Той чоловік, що подав свій клич, командував і далі — полонені похватали в убитих зброю, дехто одягнув ворожу форму.

Швидко вони, однак, угомонилися, оговталися, вдали захопили на щосе першуліпшу вантажівку, що вискоцила з міста, і, посідавши до неї, під охороною перевозили гніненіх «конвоїрів» по-мчали на схід.

Щоправда, їхати довелося недовго. Години за дві іх уже спробували затримати, а ще через годину, відстрілюючись від погоні, вони завалили в канаву машину і, втративши половину людей, ледь сховалися в лісі.

Опіля ще було багато сутічок, багато страху і ризику. В дорозі захопила їх зима, і все менше залишалося бійців. Урешті їх залишилося троє.

II

Піднітися на пагорб було дуже важко. На загладжено-му хуртовину косогорі висковані черевики неслухяно роз'їжджалися візкобіч. Володькин важко падав у сніг. Він намагався ступати в сліди майорових чобіт, — так було трохи зручніше здиралися вгору, тільки від втоми перехоплювали подих і калатало серце.

Він був уже на середині косогору, коли позаду пролунав голос. Володькин від несподіванки здригнувся, зупинився і озирнувся на кульгавого Івашова. Зовсім, мабуть, вибивши з сил, старший лейтенант лежав унизу і напіволосно ще разів за два кликав товарища.

— Знемі? Ну, чекай, зараз, — промовив Володькин і у вітряній оцій німоті не упізнав свого голосу, слабкого і придушеного. Припіднявшись на руках, Івашов чекав допомоги і з надією позирав на нього.

— Зараз, зараз іду, — знов погукав Володькин товаришу, а сам усе ще стояв на косогорі, не маючи сил витягнути з кучугури загрузду до коліна ногу. Він важко дихав, з рота виривалися і зникали на вітрі білуваті подихи пари, а серце щемило від того, що вони усі троє такі slabki, безпомічні і маленькі в цих засніжених холодних просторах.

Трохи спочивши, Володькин спустився з узгірка. Не дочекавшись товаришів, на схилі показався майор, згодом він зійшов уніз. Івашов лежав на снігу, уткнувшись обличчя в рукава свитки. Його плечі раз по раз нервово здригались.

— Кінець... Все одно кінець... Усім, всьому... — доловила його надірникав, повна розпачу скарга.

Володькин, зачуваши це, збентежено зиркнув на пічорнілого, зарослого сивим пасмом майора. Той скріготнув зубами і на його худих запалих щоках заходили живна. Він нічого не сказав, а лише зіткнув, відірвавши свій погляд від розпластаного на снігу товариша, і довго зажурило дивився в затуманену хуртовину далечін.

Чи від цього сумного погляду, чи від тих розпачливих Івашових слів, уперше недобрим передчуттям здриг-

чись, вперто тягли товариша вгору. Івашов затискав голову у високо підняті плечі, зовсім якось обм'як у їхніх руках, в'яло переставляв ноги, і, здавалося, варто було відпустити його, як він покотився б донизу. І вони тягли його, не знаючи, що буде далі, сяк-так виволокли на пагорб і, знесилені, покладали в сніг.

...Хуртовина все ще господарювала у безлюдному затуманеному снігом полі. Живі снігові язики швидко сповили своєю білою непрухомі тіла людей, м'яка земля лагідно тулила до себе знеможених подорожників, і не було сили розпліщити очі, поворухнувшись, підвістись.

Мерцяями лежали люди і не чули, як під узгірком, пробусковуючи, заревіли машини, як з'явилися вони з ложини на дорозі, що бігла зовсім неподалік від утикачів. Машин було багато, і у їхніх високих кузовах, ховаючись від хуртовини, тісно притулівшись один до одного, зловислий злітав.

Володькин помітив, як зблідли щоки на майоровім обличчі, той поворухнувся, спробував, мабуть, підвістися, але потім з неподола-

всьою, і раптом навколо вибухнув в'їливий солдатський регіт. Володькин уперше підвів голову, обів поглядом веселі нахабні обличчя. Ситі, добре зодягніті і збройні вороги надмірно роготали довкола трьох обідраних знесилених волоцюг. Ім було дуже смішно, що один з цих нікчемних небораків надумав так недоречно пожартувати. Володькин зрозумів цей регіт, побачив зневагу, що шкірилась на кожній пиці, і йому стало дуже прикро і боліче за свою слабкість і численні військові невдачі. Він геть повісив голову і дивився тільки на майора, який зловислий злітав.

— Пан ротенфюрер каже сумнів про ваш боєздатність, — абияк перекладав солдат.

— Ви, рускі свині, робіт вядчість геріт, що іще не здохли у цей сніг.

Володькин помітив, як зблідли щоки на майоровім обличчі, той поворухнувся, спробував, мабуть, підвістися, але потім з неподола-

всьою зціпив рот і терпів, стогнучи, — чекав кінця. Дивно було, але це вороже глумління, породжене мстивою лютью, здалося значно легшим, ніж той зневажливий солдатський регіт. «Бийте, бийте, лопніть від злости, знайте, хто ми, — німо кричало юначе серце, — вбивайте, все одно тепер вам не буде легше». Але раптом між лютій лайки чужинців пролунав зляканий крик Івашова:

— Ой, за віщо!!! За віщо!!! Він бреше! Майор бреше! Не вбивали ми нікого, не бачили...

Офіцер щось скомандував, і метушня довкіл припинилася. Володькин, однаке, все корчився на снігу від болючого удару в живіт.

— Що ви хотів сказати? — звернувся плоскогрудий пекладач до лежачого Івашова.

Той незграбно підвівся на ноги і мершій, ніби боячись, що його не вислухають як слід, звернувся до офіцера в окулярах.

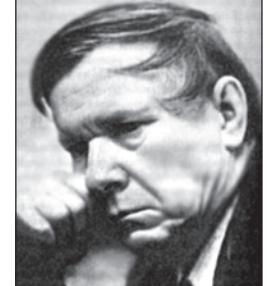
Василь БИКОВ

ДВАДЦЯТИЙ

ОПОВІДАННЯ

22 червня 2003 року на 79-му році життя пішов за межу вічності відомий білоруський письменник, Герой Соціалістичної Праці, лауреат Ленінської та Державної премії Василь Биков. Певно, так судилося йому долею — померти саме в цей день — день початку війни 1941-1945 рр., солдатом якої він був і трагічним подіям якої присвятив багато своїх творів. Його роман та повіті «Сотников», «Знак біди», «Обеліск», «Третя ракета», «Дожити до світанку», «Піти й не повернутися» та інші за шире й правдиве слово

про жорстокість і трагізм минулої війни принесли йому світову славу і визнання. «Кримська світлиця» вже друкувала кілька оповідань В. Бикова з його першої книги «Журауліни крык» (1960 р.), які раніше не публікувалися українською мовою. І цього разу ми пропонуємо нашим читачам одне з ранніх оповідань В. Бикова в перекладі українською Данила Кононенка. Нехай воно стане даниною світлій пам'яті солдата Другої світової і невтомного трудівника на письменницькій ниві, якому 19 червня виповнилося б 90 років...

— Пане офіцер... пане офіцер... Неправда. Майор на-вимисне. Він вигадує... Не бачили ми ніякого оберштурмбанфюрера... Ми ледь живі, а він... командир...

Володькину здалося, що він марить. Спочатку він подивувався від тих Івашових слів, але незабаром люті збунтували юнацькі почуття. Він рвучко кинувся до офіцерів, до цього боягузливого Івашова, якого вже обстутили німці. І, несподівано відчувиши, що цей огидний чоловік вирве від них таку несподівану перевагу над ворогом і геть призинить їхню гідність, Володькин що-сіли закричав у ворожий натовп:

— Неправда! Це він бреше! Він боягуз! — тиця він пальцем в Івашова, який, витираючи від снігу обличчя, усе говорив щось. Перекладач, офіцери, солдати озирнулися на нього і замовкли, певно, не знаючи, як їх розуміти. А Володькин, на подив, їм кинув нові слова — кинув твердо і переконливо, з гідністю людини, далекої від брехні.

— Не слухайте його! Він сам стріляв у вашого обера.

Плоский німець переклав, і, офіцер недовірливо поглядівши на Івашова, потім на Володькина, зиркнув на годинник на руці і віддав якісь наказ. Він, мабуть, поспокійнішав від своєї першої люті і тепер розпоряджається діловито і рівно.

Солдати, про щось гомонячи, кинулися до своїх машин, біля полонених лишилося троє. Вони зняли із-за плечей карабіни, і кістлявий ефрейтор з холодними, пословілами від злости очима голосно ск

УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КРИМУ ПЕРЕУЧУЮТЬ НА ВИКЛАДАННЯ РОСІЙСЬКОЇ

У загальноосвітніх установах Криму вчителі української мови й літератури будуть перекваліфіковані на вчителів російської мови й літератури. Про це повідомила прес-служба Міністерства освіти та науки Російської Федерації.

У Криму відповідно до російського законодавства ї за рішенням загальноосвітньої організації може бути введено викладання й вивчення української мови як державної мови Республіки Крим, а в Севастополі — вивчення й викладання української мови як рідної. У випадку скасування вивчення української мови в таких школах учителі пройдуть відповідну перекваліфікацію. З цією метою Кримським республіканським інститутом післядипломної педагогічної освіти розроблена відповідна програма професійної перевідготовки в обсязі 432 годин, говориться в повідомленні прес-служби.

Слід зазначити, що за відповідної психологічної обробки батьків «скасування вивчення української мови» у кримських школах відбувається масово — навіть єдина Українська гімназія у Сімферополі вже майже на 90 відсотків переорієнтована на російську мову. Тобто українські учителі-мовники в Криму поставлени перед вибором: або перекваліфіковується і плекай відтепер ідеологію й цінності держави-окупанта, або забирається викладати свою «мову калинову» на материк, або — на біржу праці. Ось такий «мовно-педагогічний» садизм... Що котиться за такої «ломки» в душах наших учителів-патріотів, найперших провідників Української державності й духовно-моральних цінностей українського народу — можна лише здогадуватися. Як допомогти їм витримати, пережити цей час — чи хоч хтось там, на материкову, в державних кабінетах, про це задумався?

Давайте хоч надамо їм слово і розкажемо про них, наших українських Берегинь не вберженого Україною Криму. Пишіть нам! Разом — легше...

ЩО ПІСЛЯ ПОСТМОДЕРНІЗМУ?

Останні уроки літератури в 11 класі присвячені ознайомленню з сучасною літературою України. Це буквально 2-3 уроки! На мою думку, дуже мало. Якщо взяти до уваги широке розмаїття стилів, напрямків, величезну кількість письменників, — то це країла в морі! Кінець ХХ ст. низкою дослідників культури визначається як епоха постмодернізму або постмодерну. Постмодерн — широка культурна течія, що опохопле філософію, естетику, літературу, мистецтво, гуманітарні науки. Терміном «постмодернізм» користуються під час аналізу явищ культури, що виникли після модернізму (звісі й назва) і внаслідок розвитку модернізму. Світ уявляється постмодернізму складним, хаотичним, багатоманітним, тому кращий спосіб його засвоєння — ігровий, естетичний.

Звісі така характерна риса постмодерністської культури, як іронія, насміхання. На думку постмодерністів, у сучасну епоху все відносне: немає істини, немає реальності (її з успіхом замінюю віртуальна реальність, в якій люди вже не тільки спілкуються та проводять наукові конференції, а й освідчуваються в коханні). У наш час «немає нічого живого та святого», що колись піддавалося модерністській критиці та засудженню, отже, залишається лише глузувати та насміхатися над цим дивним світом.

Найхарактернішим представником сучасної постмодерністської філософської думки є всесвітньо відомий італійський учений Умберто Еко. У його бестселерах «Ім'я розі», «Маятник Фуко» та інших органічно поєднуються філософський підтекст, пародійний аналіз культурної підпитанини сучасної свідомості, іронічне осмислення минулого та попередження про небезпеку розумової деградації.

Одним із головних принципів постмодерну стала «культурна опосередкованість», або коротко — цитата. «Ми живемо в епоху, коли всі слова вже сказані», — помітив

філософ С. Аверінцев. Отже, залишається лише повторювати відомі істини, цитувати відомі вислови.

Цитатами говорять політики. Цитати є елементами Художньої творчості. Десятки, якщо не сотні цитат складають культурний баగаж сучасної людини. Виникає справедливе запитання: а що ж далі? Тут слід прислухатися до слів Д. Лихачова: «Мистецтво на межі ХХI століття не закінчується, воно вступає в перехідний період хаосу, а хаос завжди народжує нове». Герой літератури постмодернізму — людина, яка загубилася в повсякденному бутті, втратила зв'язок із Все світом, гостро переживає власну відчуженість і втрату духовних орієнтирів. Вона не відає, куди йти, у що вірити, навіть про що думати й що відчувати, оскільки її думки й почуття здеформовані під впливом трагічної дійсності.

Постмодернізм — смерть літератури чи відкриття нової літературної доби? Які тенденції розвивається у сучасного літературного процесу в Україні й у всьому світі? — із такими запитаннями я звернулася до своїх вихованців — учнів 11-х класів. Ось їхні відповіді у формі твор-еес, твор-фантазій тощо.

«Сучасна література представлена переважно постмодернізмом. Цей стилізований напрям сформувався в ХХ ст. і досі є провідним. Для постмодернізму характерна гра зі словом, образом, відхід від загальнонприйнятих форм і правил класичної літератури. Також цьому напрямку притаманне не створення оригінальних творів, а обігрівання, власна інтерпретація «чужих», кимось раніше написаних творів.

Я вважаю, що з кінця ХХ ст. література почала втрачати свою духовну цінність. Зі становленням капіталізму все більшу роль у житті людей почали відігравати гроші. І навіть книги, написані багатьма сучасними письменниками, є лише шляхом отримання грошей. У наші дні книги більше вчать читачів бачити прекрасне,

творити добро і карати зло.

І хоч серед представників постмодернізму зустрічаються справжні майстри слова, гідні залишатися в пам'яті людства, все-таки талановиті письменники з кожним наступним поколінням десь поступово зникають.

Думаю, якщо діячі літератури й надалі продовжуватимуть писати в такому дусі, скоро ми будемо читати лише примітивні описи реалій сучасного нам життя (а це має бути так званий постреалізм), або безсороюмно заглядати у приватне життя людей, які зовсім не викликають інтересу (своєрідний построманізм). Тому, я вважаю, що сучасні письменники мають переглянути теми, ідеї своїх майбутніх творів та починати створювати нові шедеври, які вражатимуть серця ще не одного покоління», — це з роздумів Анастасії Марченко.

Цікавими міркуваннями поділився Владислав Лахін: «Сучасний світ розвивається, активно змінюється. Сьогодні людський побут відрізняється від того, що був років 50 тому, на рівні з цим змінюються людські цінності та те, що саме нам подобається».

Взагалі, прогноз на майбутнє роблять по тому, що вже було. Беремо деякий проміжок часу та спостеріємо, які зміни сталися у цей період, після цього можна побудувати подальший розвиток подій. На мою думку, розвиток сучасної літератури може відбуватися у двох напрямках: перший — це деградація, другий — розвиток у правильному руслі разом із технологіями та наукою. Швидше за все, вони будуть розвиватися паралельно одне одному. До висновку, що література може деградувати, я дійшов з того, що, читаючи постмодерністські твори, взагалі мало що зрозуміло, а якщо таке вже зараз, то що буде завтра?!

Мистецтво деградує — це гарно видно на прикладі Міжнародного конкурсу «Євробачення — 2014», де переможцем стала жінка з бородою! Коли таке було?! Найжахливіше,

що в ній досить багато прихильників! Це і є деградація, на мою думку.

Якщо література, мистецтво йде в ногу з технологіями й наукою — це напрямок, у якого є майбутнє. Можливо, у наступні 50, 100 років люди замисляться, зроблять правильні висновки, та знову будуть писати про високі моральні цінності. Взагалі, я з оптимізмом дивлюся у майбутнє та сподіваюся, що все буде якнайкраще».

Із роздумів учнів можна зробити висновок, що мої уроки для них дарма не пройшли. Діти стали гідними громадянами країни, вміють критично мислити, робити узагальнення й висновки. Можуть довести свою точку зору, навіши приклади із сучасного життя. Це все ті критерії, за якими ми, вчителі, оцінюємо рівень сформованих знань, умінь і навичок наших вихованців.

На жаль, сьогодні не кожна бібліотека має у своїх фондах достатньо творів сучасних українських письменників. Ця література може подобатися чи не подобатися. Проте вона є. Щоб існування літератури було повним, її треба читати, про неї треба говорити й писати.

Світлана МИРОНЮК,
учитель української мови та літератури Нижньогорівської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 2 в Криму

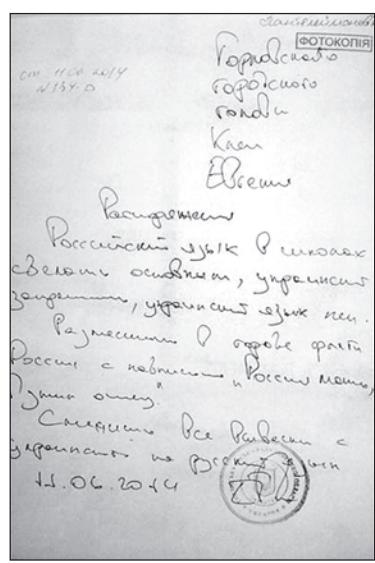
ЧИ Є У КЛЕПА КЛЕПКА?

Письмове розпорядження про перехід Горлівки на російську мову дав Горлівський міський голова Євген Клеп після того, як озброєні люди вивели його зі свого кабінету і відвезли в невідомому напрямку.

Джерело в міській раді повідомило, що розпорядження мера передали його заступнику Олександру Аліпову, після чого було скликано екстрену нараду з керівниками департаментів, управлінь, відділів та служб міськради, на якій були дані відповідні діручення з організації виконання розпорядження градоначальника, передає 0624.com.ua.

Проведення робочої наради підтверджує і офіційний сайт Горлівської міськради. «11 червня у стінах мерії відбулася робоча нарада під керівництвом першого заступника міського голови Олександра Аліпова за участі керівників департаментів, управлінь, відділів та служб міськради. В ході наради розглянуто питання про виконання розпорядження міського голови Євгена Клепа щодо використання російської мови на території міста. Під час наради дано відповідні доручення щодо організації виконання розпорядження», — йдеться в повідомленні.

Також в Інтернеті з'явилася фотографія, на якій зображені фоторепортажі розпорядження Клепа. У ньому йдеться також про те, що в місті повинні бути розміщені прапори Росії з написом: «Росія — мати, Путін — батько»...

утвердження рідного Слова, — такого ж нездоланого та безсмертного, як і той народ, що його створив.

«НА КРИЛАХ ЛЮБОВІ»

Шовесни на древню кримську землю, освячену слідами Лесі Українки, вертаються із далекого вирію до своїх осель журавлі. На крилах любові до рідного Слова несуть нинішнім і прийдешнім поколінням гасло. Доньки Прометея «Змагайтесь за нове життя!»

— Слайдовані з Україною на російській мові. Слайдовані з Україною на російській мові. 11.06.2014

Хочеться глянути у вічі невтомній, витончено елегантній пані Тетяні Захарові, і запитати коли... коли Ви все це встигаєте? Таки направду, тільки з великої і вірної любові, найтонішими відтінками мікронської душі творить Тайна вічності Слова, що провесняними золотими розсипами засяяло на блакитному небосхилі національного буття.

Послухаймо весну і почуємо, як шелестять журавлині крила у синіх плесах кримського неба — «Зма — гай — мо — сь — за — но — ве — жит — тя!».

Чуєте?.. Змагайтесь!

Микола СОЛОНЕНКО

м. Коломия

Т. Захарова

П ропоную кримчакам «карпатську» розповідь про Тетяну Захарову, заслуженого вчителя України, авторитетного фахівця з міжнародним визнанням у галузі освіти, відмінника народної освіти України і педагога-гуманіста, патріота і громадської діячки, методиста вищої категорії Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, старшого наукового співробітника Кримського науково-методичного Центру управління освітою

Академії педагогічних наук України, члена Всеукраїнської та Кримської експертних Рад освітніх програм Міжнародного фонду «Відродження» у містах Києві та Сімферополі.

Відомого автора низки публікацій у вітчизняних виданнях, редактора методичних та спеціальних курсів з українського ділового мовлення, керівника наукових етнокультурних досліджень, перекладача українською мовою з вірменської, грецької, болгарської, німецької. Лауреата численних наго-

род і низки відзнак, серед яких: ювілейна медаль «10 років Незалежності України», Подяка Грамота Міністерства освіти і науки України та Всесвітньої Ради з проведення конкурсу знавців української мови та літератури імені Петра Яцика,

ЗОЛОТИ ПІЩИНКИ КСЕНІЇ СИМОНОВОЇ

Все, створене в свої неповні тридцять років — з 2006 до 2014 року, вмістив арт-проект «Інша історія» Ксенії Симонової, за службового діяча мистецтв України, заслуженого художника Криму, переможця шоу «Україна має талант», презентація якого відбулася в Сімферополі. Це 165 картин, виконаних у жанрах графіки, живопису і фотографії, сім експозиційних серій яких зайняли всі демонстраційні стіни і стенді у вестибюлі другого поверху та залі мистецтв Кримської Республіканської універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка, автобіографічна книга і відеоінсталляція пісочної анімації.

С В ІСТОРІЙ ПОЧАТОК...

Ксенія Симонова народилася в Євпаторії. Малювала з дитинства, наслідуючи маму — художнику-модельєру і декоратора, однак іти по її стопах спочатку не планувала. Вступила на факультет психології Таврійського національного університету ім. В. Вернадського. Минув рік. У спілкуванні з подругою по художній школі, яка навчалася в Кримському інституті інформаційно-поліграфічних технологій Української академії друку, колишнє дитяче заняття малюванням переросло в бажання освоїти його більш поглиблено і технічно. На літніх студентських канікулах вона за місяць виконує навчальну програму першого курсу цього вишу і її заразовують відразу на другий курс художнього факультету. Так, навчаючись одночасно в двох ВНЗ, Ксенія отримала один диплом з відзнакою за спеціалізацією «психофізіологія», а другий — «графіка».

З 2009 року вона працює в жанрі пісочної анімації. За п'ять років створила і показала понад триста композицій, двісті з яких розміщені в мережі YouTube. У 2009 році британська газета «The Guardian» назвала К. Симонову інтернет-феноменом. З 2013 року вона займається роботою в експериментальних анімаційних техніках — «снігова графіка» і «пластична анімація». Чотирій мультифільми — «Спасибі, Док!», «Серце матері», «Україна» і «Вічні сльози» відзначенні нагородами на міжнародних фестивалях анімації і мультиплікації в Іспанії, Росії, Мальті та Бразилії.

Виступала в більш як тридцяти країнах світу від лондонського Альберт-холу до Сіднейської опери у присутності глав багатьох держав — Мальти, Данії, Таїланду та інших. Паралельно з анімацією створює нові графічні картини — від абстрактних до дріжніх зарисовок та етюдів тих місць, куди приїжджає виступати.

У 2006 році створила авторський метод «Психодіагностична лінійна графіка», в якому поєднала свої знання психолога і художника. Сут-

наза проекту та книги «Інша історія» має багато смислів. Насамперед розкриває Ксенію не як артистку, що виступає на сцені, а як класичного графіка. І половина картин експозиції — це зарисовки, зроблені нею олівцем, тушию та чорнилом під час зарубіжних поїздок.

— Всі думають, що я літаю по світу просто виступати — від Англії та Данії до Австралії, Японії, Чилі та Москви, — говорить Ксенія. — А я весь вільний від репетицій і виступів час маюто те, що бачу. Тому багато в чому ця виставка — невідомий бік моєго життя, тому і його інша історія.

Цю цієї техніки є повна свобода і мислення, і руки, коли художник може малювати, заплющивши очі, тонкими лініями, поступово занурюючись у стан свободи, дослідаючи глибин архаїчної свідомості. Так, з точки зору Симонової, графік може відтворити і відобразити власні архетипи, образи доісторичної пам'яті та з глибокого дитинства.

У цій техніці Ксенія працює з 2006 року і донині. Крім того, багато експериментує в інших графічних техніках. Сьогодні її художня творчість вміщує ще й постійний досвід «живого» малювання, виступів на сцені, коли протягом кількох хвилин малюється не картина, а ціла історія, своєрідна довга просторово-часова лінія, психологічна і багатошарова з точки зору подієвості та трактування образів.

У КАДРИ — ВСІ СТОРОНИ СВІТУ

Переходжу від однієї експозиційної серії до іншої. От «Пісочний світ», який відкрив Ксенію Симонову, художнику оригінальну, зі своїм індивідуальним почерком, технікою і матеріалом, за який до неї ніхто серйозно не брався. Але хто з нас у дитинстві не писав паличиною на піску своє ім'я чи не зображував кумедних чоловічків? А в юності кому не хотілося, як у популярній пісні, намалювати образ коханого на піску крейдою, вітром?..

Особливістю цих картин є скороминучість: художник малює піском на склі, а потім знищує свій твір. І єдиний спосіб зберегти його і показати глядачу — фотографія.

Вперше в Криму Ксенія продемонструвала ексклюзивні пісочної роботи в 2009 році. Нинішня виставка — друга. На створення серії «Російська графіка» художницю надихнула російська поезія Срібного віку та сучасна лірика, зокрема, рок Віктора Цоя, Бориса Гребенікова та Олександра Васильєва, вірші Пушкіна, Бродського, Цветаєвої, небесне безумство Андрія Білого, сні Стравінського, втілені у «Весні священний», неземне у Періха, іконописний Петров-Водкін...

— Стільки ще не вмістилося сюди, стільки захопило і стало частиною мене, — говорить Ксенія.

І саме з цієї серії половину того, що демонструється в експозиції, за словами художниці, вже роздаровано. Різні за психологізмом роботи, об'єднані в серії «Небо змінене колір», стали свого роду приємним сюрпризом для глядачів. У ній до традиційних для Симонової графічних матеріалів додано живописні — акріл і гуаш. А спільне в них — тональність, коліорова гама і небо. Воно — свідок людських радостей і катастроф, народження і смерті, мовчання. Але якщо уважно придивитися до його становів у різну пору дня, місяця чи року, то можна читати його, як безкінечну книгу Всесвіту. А на землі нас оточує прекрасний світ, в якому сплелося минуле і сучасне.

— І я щаслива наслоджуватися тем, що було дано моїй генетичній пам'яті, і тим, що набула в процесі пізнання, — говорить Ксенія. — Де може народитися така щаслива людина? Та де

згодно. Я народилася в Криму.

Її захоплюють кипариси, крилателів ранок, червоно-жовтий день і море: його лазур, перед грозою, після шторму. Це серія «Мій Крим», в якій художниця передає всю свою любов до рідного півострова.

ВИПАДКОВОСТІ, ШО СТАЛИ ЗАКОНОМІРНІСТЮ

У Криму, на перехресті культур та етносів, у нерозривному зв'язку з рідним містом і морем формувалася особистість Ксенії. Ставши знаменитою і відомою на весь світ, вона почала отримувати запрошення урядів різних країн переїхати жити в інші міста, на інші континенти. Однак не захотіла залишити Євпаторію, бо в жодному іншому місті її внутрішнє

єство не відчуває себе так природно і комфортно.

В авторській книзі Ксенія дуже просто, з гумором і самоіронією описує свій шлях від простої євпаторійської дівчинки-матроса до всесвітньо відомого художника та артиста. Її історія і проста, і складна водночас, повна випадковостей, які в підсумку виявляються дорогими. В закордонних поїздках її інколи супроводжував тато, колишній кадровий військовий, зокрема, в Гонконг і Флоренцію. А в майбутньому, дуже ймовірно, до неї приєднаються і дві молоді сестри, які нині є школлярками.

«Я прийшла на кастінг великого талант-шоу, організованого провідним комерційним телеканалом України, і перемогла, — пише Симонова в пролозі книги. — Я не працювала до перемоги, не це було головним. Я прийшла туди відпочити. І отримала мільйон». На шоу вона показала три історії, написані пісоком: про цирк, війну і батьків. Вона більше п'ята років малює ним так, немов перебуває на пішаній набережній Євпаторії. І сьогодні це її основне заняття, але так було не завжди. Про те, які сходинки тій довело-

ся подолати на шляху до самоутвердження, протягнути телевізійного закулісся і розповісти в книзі «Інша історія» з ілюстраціями автора та фотознімками.

Її обсяг — понад вісім сторінок зручного для читання не лише вдома, а й у дорозі формату. Книга надрукована тиражем одна тисяча примірників і присвячується бабусі Валентині. На запитання «Ким стала» авторка не відповідає: художником, зіркою, мільйонеркою. Вона говорить: «Мамою Дімі». Через декілька місяців Ксенія готується стати нею вдруге.

АНІМАЦІЯ — НЕМОВ ФОНТАН

Відеоінсталяція пісочної анімації у виставковій залі відтворює крупним планом кожен рух Ксенії руками, щоб картинка на екрані ожикала.

— Скільки часу йде на створення мультифільму? — запитала я художницю в перерві між написанням нею автографів на своїй книзі учасникам презентації.

— На п'ятихвилинний — до десяти днів. В одній секунді — 24 кадри, і всі мальо-

маемо свою студію. Це невелике, але дуже красиве пристосування в Євпаторії. Наши друзі-дизайнери оригінально оформлені вхід. Всередині знаходиться майстерня, монтажний блок і маленька моя кімната, де я малюю за столом із склом. Створюю історії, які тривають до восьми хвилин. Довго перебуваю в стані студійної графічної роботи мені тісно, і я біжу на вулицю на етюди. Мені мало місяці і в просторі, тому з'явилася література.

— А за кордоном ти де себе відчуваєш найкомфортніше?

— У скандинавських країнах — Норвегії, Швеції. Там інший клімат, холодніше, і я війджаю туди на етюди. Виходжу на вулицю, малюю. Переходжі підходять, обговорюють обрані для натури види міста і готові там же купляти мої роботи.

У мене багато дружів у Данії. Це сіра, землисті і містична країна. Ми об'їдли всі її міста. У датчан дуже гуманістичний підхід до дітей, як до особистостей, і ми обов'язково пойдемо туди ще всією сім'єю.

За кордоном у вільний час я постійно прагнущу відійти — музей, виставки, щоб не залишатися наодинці зі своїм стилем. У музеях є кімнати, де на період огляду експозицій можна залишити дітей. І це дуже зручно. Працювати в них там престижно.

У нас же порівняно з закордоном музеїв мало. Мій шестирічний син Діма, приміром, дуже любить ходити в Євпаторії у краєзнавчий музей. Зарах він зіміститься у нас у відеокліпі до молдавської пісні «Людина з серцем із дерева» у виконанні рок-групи «Здоб ши здум».

— Що в твоїх найближчих планах?

— Перш за все — пологовий будинок. Потім — театр. Ігор ставить спектакль «Минулий бік майбутнього», присвячений війні. Репетируємо на сцені театру ім. О. Пушкіна. Здається, що в спектаклі багато персонажів, однак це лише хитрість візуального зображення. Насправді на сцені — я одна.

Прем'єра відбудеться в наступному 2015 році. Готуємо моноспектакль двома мовами — російською та англійською, щоб показати його і в містах Криму, і за кордоном.

* * *

Ігор Паскар, який тут же, неподалік від дружини, давав інтерв'ю іншій групі журналістів, розповів, що все написане в книзі «Інша історія», в тому числі й про нього, читав ще до видання, але нічого не редактував. Ксенія більше двох років писала свою особистість історію сама: про те, що перед нею постійно стояло питання вибору, як ішла в напрямку, який вважала правильним, які дивні історії з нею траплялися, з якими відомими людьми і знаменитостями зустрічалася. Це — її модель успіху. Вона описана просто, без гордості, але з любов'ю і гумором. І перше правило на цьому шляху — не зраджувати собі.

Валентина НАСТИНА

Про Херсонську обласну бібліотеку для дітей імені Дніпрової Чайки доводилося чути чимало добрих відгуків. Справді, книгозбирня має славні традиції, передумовами яких є з'їжджаються бібліотекарі з усієї України. І недаремно! Адже бібліотечний фонд нараховує понад 100 тисяч примірників науково-пізнавальної, довідково-енциклопедичної літератури, художньої літератури, надає своїм користувачам послугу доступу до Інтернету.

ВИТОКИ

1 лютого 1924 року була відкрита дитяча Центрочитальня. Тоді у першій дитячій бібліотеці було всього 3300 книг, а юними читачами було всього лише 760 дітлахів. На початку 30-х років бібліотечний фонд збільшився до 10 тисяч примірників, тому було виділено спеціальне приміщення по вулиці Карла Маркса, в якому бібліотека працювала понад 40 років. Напередодні війни вже понад 5 тисяч юних читачів користувалися послугами бібліотеки, а книгозбирня нараховувала 60 тисяч примірників найкрашої дитячої літератури. І хоча майже все було втрачено у часи Другої світової війни, але завдяки зусиллям бібліотекарів бібліотека знову відчинила свої двері. 1 квітня 1946 року вона була реорганізована в Обласну бібліотеку для дітей та юнацтва; її послугами користувалися майже 7 тисяч читачів. А вже у 1980 році бібліотека святкувала новосілля, оселившись у залишній триповерховій будівлі на вулиці Червоностудентській, 21. На юних читачів чекали нові читальні зали та абонементи. Відкрито відділ естетичного виховання зі спеціальним заливом для прослуховування музики, перегляду відеофільмів, з власним ляльковим театром. 13 листопада 2013 року — знакова дата у новітній історії книгозбирні. Цього дня бібліотеці присвоєно ім'я української письменниці, класика літератури для дітей Дніпрової Чайки (Людмили Олексіївни Василевської-Березіної).

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Дніпрова Чайка народилася 20 жовтня (1 листопада) 1861 року у селі Карлівка Ананьївського повіту Херсонської губернії (зраз — с. Зелений Яр Доманівського району Миколаївської області) в родині священика. Дитинство та молодість її проминули на півдні України. Закінчивши Одеську гімназію 1879 року, вона розпочала педагогічну діяльність зі спочатку як приватна вчителька, працювала у сільських школах Херсонської губернії. Пoетичній творчості Дніпрової Чайки властиве багатство різноманітних тем, образів і мотивів. Уже в перших віршах — «Україно моя мила», «Думка», «Батьку щирий» поетка висловила палку любов до рідного краю. Вірші «Вісточка» і «Пісня» (1885 р.) позитивно оцінив Іван Франко. Дніпрова Чайка працювала у багатьох жанрах, добре відомі її вірші, п'еси, оповідання, нариси. Основні мотиви її творчості — тяжка селянська доля, життя інтелігенції, революційні події 1905 року. Чималий її внесок у розвиток дитячої літератури — вірші «Зима», «Весна», «Голосіння дітвори»; оповідання «Буряк», «Краплі-мандрівниці»; казки «Казка про Сонце та його сина», «Грецька казка». Виступала також зі статтями та рецензіями в педагогічній пресі, активно співробітничала в дитячому журналі «Дзвінок», цікавилася фольклором. У 1884 році вона представила на VI археологічно-етнографічному з'їзді, що відбувся в Одесі, три зошити «Українських народних пісень, що їх співають у Дніпровському уїзді Тавріческої губернії». Багато пісень з голосу письменниці записав М. Лисенко, з яким її єднала творча дружба. Дніпрова Чайка — автор лібрето опер М. Лисенка «Коза-дереза», «Пан Коцький», «Зима й Весна, або Снігова Краля», «Весна-красна».

УВІМКНИ БІБЛІОТЕКУ!

У 1993 році створено електронний каталог, що містить відомості про всі поточні надходження до фонду бібліотеки, аналітичні бібліографічні бази, що відображають найпопулярнішу літературу минулих десятиліть. Починаючи з 2006 року, усі нові надходження до бібліотеки обробляються з використанням штрих-кодових технологій, що дозволило з 2007 року впровадити автоматизацію вже й до процесу обслуговування користувачів. Бібліотека є учасником Об'єднаної віртуальної бібліографічної довідки, створеної Національною бібліотекою України для дітей, інших корпоративних проектів дитячих бібліотек України. Виступити у такій бібліотеці — мрія кожного письменника. Недаремно гостями хер-

читання (масштабна акція на підтримку дитячого читання із зачлененням успішних людей проводиться 30 вересня, у Всеукраїнський день бібліотек); 2010 рік — проект «Генерація Google» та науково-інноваційний центр «Бібліотека on-line» (інноваційні тренінгові програми для бібліотечних працівників, що обслуговують дітей, з оволодіння комп'ютерними та інформаційними технологіями, за підтримки програми «Бібліоміст»). Розмірковуючи над тим, як зацікавити сучасне «комп'ютеризоване» покоління книжкою, у бібліотеці винайшли свій рецепт успіху.

ГЕНЕРАЦІЯ GOOGLE — АКТИВНІ ЧИТАЧІ

Поєднуючи традиції з новітніми інформаційними технологіями, бібліотекарі перетворили «генерацію

БІБЛІОТЕКА ДЛЯ НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ: ПОСДИАННЯ ТРАДИЦІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

сонських читачів були майже всі дитячі письменники! Виступати перед дитячою аудиторією — справа непроста (у цьому переконалася на власному досвіді). Адже юні читачі — начитані й ерудовані, активні та допитливі! Вони добре обізнані із сучасною українською літературою, знають на сучасній та класичній зарубіжній літературі. Коли Ольга Крижанівська, заступник директора бібліотеки з бібліотечного обслуговування, влаштувала мені мандрівку відділами, то шокувала лише про одне. Запитаєте, про що саме? Шкода, що обмаль часу, аби погортати сторінки книжок, послухати захоплені розповіді бібліотекарів. Байдужих людей я тут не зустріла! У кожному бібліотечному відділі — свої секрети успіху, якими тут очевідно діляться з читачами. Зазирнемо лише до сектора іноземної літератури. Тут зібрані книги, періодика, аудіокнижки, медіа 46-ма мовами світу; спеціальні програми вивчення англійської мови, ресурсний центр країнознавства. Сектор працює у тісній співпраці з Корпусом миру США в Україні та Посольством США в Україні. Бібліотекарям вдалося реалізувати низку проектів, які поширилися на всю Україну. 2006 рік — «Права дітей» (створення порталу правової просвіти та захисту прав дітей за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження»); 2008-2013 роки — обласна бібліотечна акція «Читай — і стань успішним» (розгортання волонтерського читальського руху на Херсонщині та стимулювання дитячого читання); 2009 рік — обласний відкритий урок

Google» на своїх активних шанувальників! Звісно, ці перетворення сталися не відразу; цьому процесу передувала наполеглива праця усого колективу бібліотеки на чолі з директором Анною Бардашевською. «Головною проблемою, на вирішення якої спрямовані зусилля дитячих книгозбирень області, є зниження інтересу дітей до книги та читання. Стратегія подолання кризи читання, яку ми пропонуємо, полягає, по-перше, в об'єднанні усіх зацікавлених у цій справі; по-друге, в стимулюванні використання креативних фахових прийомів заохочення дитини до читання; популяризації читання у суспільстві, — розмірковує директор Анна Бардашевська. — Програма літніх читань «Канікули з книгою» — одна з перших, започаткованих у бібліотеці, що не втратила своєї актуальності і до сьогодні. Школярі — учасники програми — читають книги за списками «Що читають влітку», розповідають про прочитане, пишуть відгуки; ілюструють власні твори і отримують за це... «бібліотечну власну валюту» — БІВи. А потім «купують» книги з «Книжкових кіосків»! «Спільно з управлінням освіти Херсонської міськради були започатковані у 2007 році та разом зі шкільними бібліотеками міста проводяться конкурси «Читання для серця та розуму» (2007-2010 рр.), «Велика читальня пригоди» (2010-2013 рр.) та «Книжковий драйв» (2013-2016 рр.) — на найкращі відгуки про прочитане (закладку, листівку), кросворд, медіа-проект. Заочуючи дітей до читання, бібліотекарі залишають також іхніх батьків. Щонеділі ми організовуємо засідання численних клубів за інтересами: театр-студії «Чеширський кіт», літературної студії «Контур», творчого об'єднання юніх журналістів «Струм», клубів для наймолодших — «Пізнатко» та «Читай-компанія мандрує», а також English Club та польського клубу «Пшибянь», — продовжує Анна Бардашевська. — На переможному раунку колективу бібліотеки — такі престижні професійні здобутки: 1 міс-

це веб-сайту бібліотеки на Всеукраїнському конкурсі (серед сайтів дитячих та юнацьких бібліотек країни); дві нагороди на Всеукраїнському огляді-конкурсі обласних бібліотек для дітей (2013); участь у міжнародних форумах». Цікавою була також моя мандрівка відділом Інтернет-послуг, який очолює Світлана Хурса. 30 вересня 2013 року у відділі стартував проект «Світ, що оживає», учасники якого вчлися створювати тривімрій простір з використанням власного комп'ютера та спеціальних програм. Надзвичайно цікавими є проекти, започатковані відділом естетичного виховання, який очолює Анжела Ракша. В рамках програми «Кожна дитина талановита» працівники відділу естетичного виховання підготували прем'єру інноваційного комплексного заходу — «Арт-стріт у бібліотеці». «Темою заходу стало знайомство з Венецією — перлиною світової культури, — розповідає Анжела Ракша. — Для кожного з нас Венеція — це феерії, карнавали, концерти... Саме це обумовило вибір форми нашого заходу — квест-маскарад. Дітям-учасникам було запропоновано провести власні дослідження, поглибити свої знання, здійснивші інформаційно-мистецький квест відділами бібліотеки у пошуках різноманітних відомостей про «місто на воді».

У ЧАРІВНИЙ КНИЖКОВІЙ КРАЇНІ

Нарешті настав час зустрітися з юними читачами та бібліотекарями мені, презентувавши власні книжки. Разом з Ганною Лісовою, директором книготорговельної мережі «Навчальна книга», головою бібліотечної ради Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки, та Наталією Іваненко, керівником громадської організації «Зростання», ми стали учасниками презентації програми літніх читань «Канікули з книгою — 2014». На початку свята діти потрапили у віртуальний світ комп'ютерів, заражених вірусом LOVE YOU («лист захистя») та Мелісою (поштовим «черв'яком»). Злі віруси заблокували сторінки веб-сайтів і завданням для дітей було їх розблокувати. Поетапно учасники виконали такі завдання: створили вірш, використовуючи певний набір слів (помічниками квестів стали ми з Доктором-WEВом). Були презентовані результати святкового веб-квесту «30.09» та оголошено результати «Великої книги читацьких рекордів». Зрештою, веб-квестівцям вдалося розблокувати сторінку святкового веб-сайту та відновити все, над чим воно працювали протягом року. І от, перефразуючи називу моєї повісті «Ваш вихід, Дарино Романівно!», казкові феї (бібліотекарі Анжела Ракша, Анна Ганчукова та школярка Даринка Привалова) запрошують на вихід мене. Просять

розвідіти історію написання книжки. Даринка дістас з плетеною кошикою предмети, які так інакше присутні у повісті. А оскільки герой мандрує казковим лісом, то мені демонструють і солом'яні капелюхи діда Олеся, і навіть лікарські рослини. У фантастичній повісті «Ваш вихід, Дарино Романівно!» читачі знайомляться з розумною кішечкою Горпинкою, яка під дією чар почала розмовляти, усіляко допомагаючи своїй господині. Разом з казковими феями мандруємо літературними стежками, слідуючи за пригодами головних героїв. Утім, якими б цікавими не були пригоди, вони колись мають завершитися. Та лишається яскраві враження, а уявя читачів малює дивовижні картини. Можна навіть уявити веселку, розфарбовану яскравими барвами, — саме таїкі подарунок приготував діда Олеся своїй онучці. Казкові феї повернулися до реального життя, а мені довелося... продовжувати свою мандрівку і ділитися секретами творчості вже з дорослими читачами та бібліотекарями. Справжній сюрприз підготовувала завідувачка відділу обслуговування учнів 5-9 класів Вікторія Сломчинська, яка звернулася до збірки моїх радіоп'єс «Гувернер». Започатковуючи конкурс «Відродимо забутій жанр», його організатори передовсім прагнули «реабілітувати» його і художньо розвинути. Завдяки започаткованому конкурсусвіт побачили радіоп'єси, які збагатили інформаційний простір новизною й оригінальністю... Вікторія Сломчинська вподобала радіодраму «Саломея — Меа». Видатна співачка була людиною високих цінностей, про що свідчать її сучасники. Її вчителька-італійка Fausta Kressлі так відгукувалася про свою ученицю: «Саломея тільки одна! Досі я не бачила жодної дівчини, яка хоча б трохи скідалася на неї!». Послухаймо голос неперевершеної Соломії: «Одного разу після вистави у Варшаві до мене постукали. За хвилину на порозі стояв красивий російський генерал. «Мадам, — звернувся він до мене по-французьковому. — Його величність цар Микола II чекає Вас у своїй резиденції за містом...». На царській віллі я виконала кілька українських народних пісень. Помовчавши, цар поцікавився, якої я національності. Я відповіла — українка. Цар знову помовчав, а потім ніякovo зауважив, що його запевняють, ніби я іншої національності. Але я знову назвала себе українкою...». Завдяки Соломії Крушельницькій світ почув про Україну, ознайомився з її величністю Книгою.

Наталія ОСИПЧУК,
письменниця, член НСПУ

КНИГА ПІДКАЖЕ ДОРОГОУ!

Цими літніми днями кожна школа намагається організувати дитячий літній оздоровчий майданчик так, щоб школярі розвивалися фізично й інтелектуально. Від них не відстають і міські бібліотеки.

Нещодавно в рамках загальносистемного конкурсу професійної майстерності серед бібліотек Центральної бібліотечної системи для дорослих «БІБЛІОТЕКА І ЧИТАННЯ — ЗАПОРУКА УСПІХУ І ПРОСУВАННЯ» у парку ім. Т. Г. Шевченка пройшла Книжкова мандрівка «Книга підкаже дорогу!» для шкільних оздоровчих майданчиків сімферопольської гімназії № 9 та ЗОШ № 2.

Організувати цікаве дозвілля для учнів взялася бібліотека філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського. Співробітниками бібліотеки була підготовлена Книжкова мандрівка (Booktravel), на території парку ім. Т. Шевченка був прокладений захоплюючий маршрут. На початку зустрічі прозвучали привітання команд «Кульбаби» (гімназія № 9) і «Ключ» (ЗОШ № 2), а також представлення капітанів.

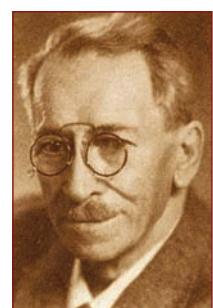
Головні умови книжкової подорожі полягали в проходженні прокладеного маршруту по парку, який складався з тематичних станцій, де діти показали свої знання: дитячих пісень (станція «Музичний кіоск»); природи рідного краю (станція «Чи знаєте ви Крим?»); народного фольклору, а також авторських казок великих письменників (станція «Казкова хатинка»).

На кожній станції були представлені книги з фонду бібліотеки, які допомагали розкрити іншу тематику.

Для групи підтримки була організована зустріч-гра з кримською поетесою, членом Спілки російських, українських і білоруських письменників Криму, лауреатом багатьох міжнародних конкурсів Раїсою Царьовою-Форост. Раїса Леонідівна прочитала дітям вірші, заспівала свої авторські пісні, під які всі дружно водили хоровод.

Завершився захід нагородженням учасників Книжкової мандрівки «Книга підкаже дорогу!». Кожна команда отримала грамоти та солодкі призи.

Ірина РЕЙДЕР,
засідівач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського

«Джерельце»**ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА****Олександр ОЛЕСЬ**

Пригадую, як давним-давно, в ранні повоєнні роки, вчила мене, другокласника, наша матуся декламувати вірш «Ялинка» («Раз я взувся в чобітки...»). Вчила з пам'яті, бо не вистачало тоді ні читанок, ні зошитів, а писали ми соком бузини на цупкому обгортковому папері. Звідки мати завчил цього вірша? Казала, що діл по матері оповів — от і «врізвався» в пам'ять. Він (вірш «Ялинка») та інші твори «опального» О. Олеся (справжнє ім'я-прізвище Олександр Кандиба, роки життя 1878-1944) ще довго ніде не публікувались в Україні, оскільки інший автор 1919 року емігрував за кордон (в Австрію, згодом в Чехословаччину, де і знайшов вічний спочинок), і за любов до неї, України, вважався «ворогом народу».

Твори О. Олеся для дітей, зокрема в жанрі пейзажної лірики і віршованої казки, — мудрі, веселі й сумні, перейняті світлою ностальгією за нашим далеким дитинством і дитинством — часто також уже далеким — наших дітей. Автор оповідає то з теплотою іронією, ніжно усмішкою, то стурбовано, ба навіть тривожно. Живий струмінь пісенності надає їм чарівної мілозвучності. Поет також переклав українською мовою «Пісню про Гаявату», казки Гауфа.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, учитель с. Пруди, Крим

ЯЛИНКА

Раз я взувся в чобітки,
Одягнувся в кожушинку,
Сам запрігся в саночки
І поїхав по ялинку.
Ледве я зрубати встиг,
Ледве став ялинку брати,
А на мене зайчик — плиг!
Став ялинку віднімати.
Я — сюди, а він — туди...
«Не віддам, — кричить, —
нізацо!»
Ти ялинку посади,
А тоді рубай, ледашо!
Не пушу, і не просі!

І цяцьками можна грatisь:

Порубаєте ліси —

Ніде буде і сховатись.

А у лісі скрізь вовки,

І ведмеди, і лисиці,

І ворони, і граки,

І розбійниці-синиці!»

Страшно стало... «Ой, пусті!

Не держи мене за поли!

Бідний зайчику, прости, —

Я не буду більш ніколи!»

Низько, низько я зігнувсь,

І ще нижче скинув шапку...

Зайчик весело всміхнувсь

I подав сіренку лапку.

КАПУСТОНЬКА

Покинута, занедбана, на лугу
Зеленіє капустонька у снігу,

А до неї стежечку не одну
Протоптали ніженьки

по лану.

Догадайтесь, діточки,

ви самі,

Хто ці робить стежечки узимі.

Я вам в цьому віршику
не скажу,

Бо сам ще раз
подивиться побіже.

НАД КОЛІСКОЮ

Спи, мій малесенький,
спи, мій синок.

Я розкажу тобі безліч казок.

Пошо ж ти віченьки
звину розкрив?!

Спи, моя пташко,

то вітер завив.

Стогне і віє уже він давно,
Б'ється і стука у наше вікно...

Геть, розбишако,

вдалекі степі!..

Спи, моя ластівко,

солодко спи.

Ось уже і вітер
зовсім занімів...

Мабуть, заснуть
під намет полетів...

Холодно зараз в лісах і лугах,

Все потонуло
в глибоких снігах.

Бігають зайчики,
мерзнутъ, тримтъ.

Затишок хочутъ собі
відшукать.

Ось вони вгледіли,
кущук стойть,—

Годі! Давно вже лисичка
там спить.

Кинулись знову кудись
на грядки,—

Ой, там ночують
сьогодні вовки.

Краще ви в поле біжіть
за лісок...

Знайдете там ви
соломки стіжок,—

Глибше забйтесь,
зарйтесь в снопки,

Щоб не знайшли вас
голодні вовки...

Спи ж, мій малесенький,
годі гулять...

Черевички!

Зайчики білі давно уже сплять.

ЗААРЕШТУВАЛИ... ЗА НЕ ЗДАНУ В БІБЛІОТЕКУ КНИЖКУ

Жителя техаського міста Копперас Коув Джорі Енка зарештували й посадили в камери попереднього ув'язнення за те, що він не повергав книгу в бібліотеку. Його випустили до засідання суду під заставу в 200 долларів.

Як повідомляє newsru.com, суд видав ордер на арешт хлопця після того, як Енк вчасно не повернув узятий ним підручник для підготовки до іспитів із низки шкільних дисциплін. Відповідно до закону міста, у випадку,

якщо читач протягом трьох місяців не повертає книгу в бібліотеку, а також не відповідає на листи й телефонні дзвінки її співробітниців, його можуть заарештувати. Як зазначив суддя Білл Прайс, такі жорсткі заходи необхідні, щоб жителі міста не відчували труднощів із пошуком потрібної їм літератури. Наступного дня після того, як Енк вийшов на свободу, підручник, відсутній протягом майже чотирьох років, повернули до бібліотеки.

«НАМАЛЮ ВІЙНУ І ЗАКРЕСЛЮ...»

Гранати, військові літаки, люди з автоматами, кров і прохання про мир — такі сюжети останнім часом з'являються на альбомних аркушах харківських дітей. Строважені змінами в поведінці п'ятилітніх дітей та школярів, батьки почали звертатися до психологів по допомогу, аби фахівці пояснили, чому їхні діти стали агресивнішими і я зарадити їхнім страхам.

У результаті спеціальних занять народився благодійний соціально-реабілітаційний проект «Зміни в Україні дитячими очима».

В рамках цього проекту відбулася презентація виставки дитячих малюнків про відчуття і погляды малечі на «гібридну» війну між Росією та Україною.

«Намалюю місто і війну.

Маті Савка та Софії Оксани Мазур не на жарт засмутилися, коли побачила, в які ігри бавляться її діти та їхні друзі на подвір'ї. «Вони ж граються у снайперів. Ми у дитинстві теж гралися у війнушку, але так, як зараз... засідки, над деревах конструкують собі схованки. Рахують кількість «вбитих» людей. Такого у нас в дитинстві не

було», — зауважила у розмові з Радіо «Свобода» Оксана Мазур.

Благодійний соціально-реабілітаційний проект «Зміни в Україні дитячими очима»

триватиме і надалі. Втім, уже

зарах на виставі малюнків фахівці її звичайні харків'яни можуть побачити перевживання маленьких українців.

А в інших малюнках — сюжети про захоплення Криму так званими «зеленими человічками» і зброяні напади на Луганщині та Донеччині.

На їхніх альбомних аркушах ляльки кров, летять гранати. Проте всі малюнки об'єднують одне дитяче прохання — припинити війну.

Роблячи останній штрих, бірчани Савко каже, що в

мирний час люди мають дружити і ділитися одне з одним.

Із Росією хлопчик поділився б «свободою і миром»...

«МОЯ МИРНА УКРАЇНА»

Фонд Ігоря Янковського «Ініціатива заради майбутнього» нагородив переможців II Всеукраїнського дитячого конкурсу «Моя мирна Україна» цінними призами та путівками в дитячий табір «Буковель» у Карпатах. На церемонію нагородження, яка проходила в «Мистецькому центрі «Шоколадний будинок», з'їхалися юні художники з усіх куточків України.

Головна ідея II Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка під назвою «Моя мирна Україна» — єдина, мирна і неподільна Україна — викликала великий резонанс серед юних художників. Усього за два місяці з дні старту організатори конкурсу отримали понад 600 дитячих робіт з усіх регіонів України, в тому числі з півострова Крим.

Фонд «Ініціатива заради майбутнього» планує продемонструвати країні дитячі художні роботи в столицях Європи, для того, щоб донести миротворчі мрії та думки про творчість, відображені у творах юніх громадян України, європейській спільноті.

З умовами участі у конкурсі «МОЯ МИРНА УКРАЇНА» можна ознайомитися на сайті <a href

Таїр Халілов (Таїр Халіл) народився 6 вересня 1940 року в с. Карабай Старокримського району. Освіта — незакінчена вища. Працював у радгоспі агрономом, кореспондентом газети «Ленін байрагі» («Ленінський стяг»). Автор книг: «Моя доля — ХХ століття» (поема), «Коли прилітаю лелеки» (оповідання), «Перший сніг» (повісті та оповідання) та ін. Член Національної спілки письменників України. Живе в с. Пушкіне Совєтського району Автономної Республіки Крим.

(Продовження. Поч. у № 24)

IV

Коли настав час, Найлे народила сина.

...Було вже за північ, коли дружина відчула себе кепсько. Джaffer разгубився, не знаючи що робити.

— Викликай машину «Швидкої допомоги», — сказала дружина.

Джафер побіг до телефона.

— «Швидка допомога» слухає, — відповів жіночий голос.

Джафер поспіхом пояснив у чому річ і назвав адресу.

— Чекайте, — відповів голос.

«Швидка допомога» не змусила себе довго чекати. Після того, як лікарка оглянула Найлі, наказала відвісти її до машини, що стояла надворі.

Джафер поїхав разом з дружиною. У пологовому будинку їх розлучили. Йому довелося вернутися додому, де він перекусив, попив чаю і пішов на роботу. Але не витримав до кінця робочого дня, відпросився у начальника цеху і помчав до пологового будинку. Запитав у чергової про стан дружини. Медсестра якось загадково усміхнулась. Потім пішла до палати і принесла Джafferу записку. Тремтячими пальцями він розгорнув папір і прочитав: «Де ти досі ходиш? О сьомій ранку народився наш син. Як ти й хотів. Схожий на тебе і на мене. Як твої справи?».

Несподівано Джafferові очі ніби засліпило сонце. Голова пішла обертом, затримали коліна. Він і не зізнав, що щастя, яке прийшло несподівано, може підкосити людину. Джaffer тихенько сів на лавку, що стояла вздовж стіни. «Рідна моя, єдина...» — промовив він вголос.

Лікарка, що проходила повз нього, нагнувшись, спіткала:

— З вами все гаразд?

— Усе гаразд, лікар! У мене син народився! — сказав він радісно, глянувши на лікаря щасливими очима.

— Якщо так, вітаю! — сказала лікар, усміхаючись.

— Дякую.

Лікарка зникла за скляними дверима, а Джaffer, занепокоївшись, підвівся з ослони. «Рідна моя, життя мое. Може, тобі потрібна якесь допомога? Хто знає, як ти намутилась. Може, потрібна кров?...». Зраза Джaffer готовий віддати Найлі всю свою кров до останньої краплі. Що робити, чим допомогти? Бути поруч з дружиною не було можливості. Він швидко дістал з внутрішньої кишені записничок, вирвав з нього аркуш і написав: «Як ти потрібна допомога? Прошу, негайно повідом! Цілу тебе і чекаю відповіді».

Не минуло й п'яти хвилин, як від Найлі принесли відповідь: «Не хвилюйся. Почувався добре. Зараз мені нічого не потрібно. Завтра, коли прийдеш, принеси пляшечку кефіру».

Ця записка заспокоїла його. Трохи перегодом він знову написав: «Що робить наш малюк? Який він? Якщо можеш, напиши». Найлі не змусила довго чекати. «Дасть Бог, якого вже завтра вранці принесуть годувати. Показали один раз, коли народився. Потім забрали. Дуже схожий на тебе. Подробиці розповім при зустрічі. Зараз йди додому, відпочинь».

Бігли по сходинках він опинився на вулиці. Ніколи сонце не здавалось йому таким яскравим і щедрим, ніколи так сильно не любив він життя, людей і світ. Йому хотілося обійтися і розцілувати кожного зустрічного зі словами: «У мене народився син! Розумієте, син!».

Минуло десять днів. Джaffer на таксі привіз додому дружину й синочку. Чомусь відчув утому. Обережно поклавши сина поруч із собою, розтягнувшись на ліжку, заснув. З цієї міті в його серці посе-

Таїр
ХАЛІЛОВ

ЖАЙВОРОНКИ

СПІВАЮТЬ НАВЕСНИ

тина розгубилася. Погладивши батька по голові, промовив лагідним голоском:

— Не плач, тато, я більше не кликатиму тебе додому!

— Бачиш, синку, татко розкиснув. Вибач мені!

— Добре, татку, — сказав хлопчик.

— На мене вже мама чекає.

— До побачення, синку. Завтра обов'язково приду.

— Гаразд, татку, Чекатиму, — промовив хлопчик і, помахавши ручкою, зайшов до під'їзу.

Джафер дивився вслід синові. Гарячий клубок підкотився до горла, очі затуманились. Як він може відредити палку любов до сина, яка живе в його серці? Звичайно, дитина — це не майно, його не розділиш.

VI

Почалася дощова осінь. Дощ не переставав йти ні удень, ні вночі.

Прокинувшись вранці, Джaffer відчув на серці якийсь неспокій. «Певно, від погоди», — заспокоїв сам себе. Але причина для занепокоєння була. Він учора не забрав сина з дитсадочка.

Коли Джaffer оглядав цех, щоб приняти зміну, його покликали до телефону.

— Слухаю.

— На вас чекають, — сказав вахтер із заводської прохідної.

— Хто?

— Ваша дружина.

— Зарах війду.

«Чому вона прийшла? — розхвилювався Джaffer. — Може, з сином щось трапилось?»

— Ділявер захворів, — сказала Найлі.

— Коли? Де він зараз?

— У лікарні. Вранці забрала «Швидка допомога».

— Зачекай хвилину. Зараз вийду, — сказав він і, вернувшись до цеху, пояснив ситуацію помічникові.

Трохи згодом вони з Найлі вийшли на вулицю. Джaffer зупинив таксі. Колишнє подружжя сіло до машини.

— У мене грошей нема, щоб розплатитися за таксі, — сказала Найлі.

— А коли вони в тебе були?

— Давай, Джaffer, не будемо сваритися, хоча б зараз.

Джафер знову щось пробурмотів, потім спітав, що трапилося з сином.

— Учора ввечері, я всі очі видивила, поки ждала вас, — сказала Найлі. — А дощ усе йде. Стемніло. Я розхвилювалась. Коли, одягнув-

шись, хотіла вийти вам назустріч, пролунав дзвінок. Я відчинила двері. Ділявер стояв з якимось чужим чоловіком. Я здивувалась. «А де тато?» — запитала я. — «Не знаю, не прийшов», — мовив він і заплакав. «А ви чого?» — запитала я в чоловіка. — «Робітник із заводу, — відповів він. — Вертається з роботи, помітив хлопчика, який сидів під деревом і плакав, промок, як горобеня, весь до нитки. Спитав, як його звати. Відповів: Гулівер... «Не Гулівер, а Ділявер», — казала я. «Значить, Ділявер. Запитую: «Де твій тато працює?»? На заводі майстром. А мама? Мама — бухгалтер в управлінні. Тато з нами не живе. Мама йому заборонила, каже. А ти з ким живеш? З мамою. А де ваш дім?.. Добре, що знає, де живе. Переодягніть сина в сухе і дайте йому гарячого чаю. Він змерз».

Я запросила того чоловіка на чашечку кави. «Дякую, дочки, — відповів він. — Треба йти. Мене також вдома ждуть».

— Не запитала, хто він?

— Не те, щоб ім'я спитати, навіть подякувати не встигла, — промовила крізь слози Найлі. — Нащо му сину було дуже погано. Тут же перевдягла в суху одежду, напоїла гарячим солодким чаєм і поклала в ліжко. Ручки і ніжки були холодні, холодні. Прикладала до п'яток теплу грілку, а він весь тримтися, температура піднімається. «Де ти був? —

— Звичайно. Більше нічого не можу сказати.

— Лікарю, благаю...

— Шановний товаришу, кажу ж, ми зробимо усе, що в наших силах.

Подякувавши голові лікарю, Джaffer вийшов з кабінету. Лікар не потамував біль в його серці, а, навпаки, «посипав сіллю». Джaffer уперше серйозно переживав за сина, на серці було тривожно.

...Найлі сидить на лавочці і час від часу поглядає на двері палати, в якій лежить син.

— Що сказав головний лікар? — запитала вона, як тільки Джaffer вийшов з кабінету.

— Нічого не сказав.

У цю міті до палати Ділявера підійшла медсестра з шприцом у руці.

— Нехай трохи поспить, — просив її Джaffer. — Він усю ніч не спав.

— Не можна, лікар рекомендує...

Коли медсестра вийшла з палати, вона запитала у Джaffer: — Ким ви доводитеся дитині?

— Я — його батько.

— Зайдіть, вас питає.

Ділявер спробував підвістися, як тільки-но побачив батька. Але Джaffer швидко підійшов і, поклавши сина, сам сів на табуретку. Вони досить довго дивилися одне на одного.

— Ти навіщо в дощ утік з дитячо-

виходила з думки розмова з головним лікарем. Як же так, у сина, який ніколи не скаржився на біль, хворе серце? Отже, вони, батьки, не устежили?

Коли увечері Джaffer прийшов до лікарні, Найлі уже чекала на нього. Накинувши білі халати, вони увійшли до сина. Ділявер не спав. Чекав на батьків. Побачивши їх, зрадив, заусміхався. Мама сіла біля уголів'я на табуретку, а батько в ногах на краєчок ліжка. Вигляд Ділявера мав непоганий, навіть щічки порожевіли.

— Як справи? — запитав батько.

— Добре.

— Голова болить?

— Не так дуже, як вранці.

— Чекав нас?

— Я думав, що ви вже не прийдете.

— Сини! Ми про тебе ні на міті не забуваємо! — заплакавши, сказала мати.

— Він завжды сваритеся! — з образою промовив син.

— Віднині ми не будемо сваритися, — мовив батько. — Не віриш, спіткай у мами.

— Правда, мамо?

— Правда, — кивнула головою Найлі.

На обличчі Ділявера з'явилася безмежна радість. Нагнувшись, батьки поцілували сина в щоку. І син поцілував спочатку матір, потім — батька.

— Тату, коли зацвітуть маки, під демо слухати спів жайворонка?

— Під демо, синку. Обов'язково під демо.

— А маму візьмемо?

— Візьмемо.

— Обов'язково?

— Обов'язково.

Найлі дісталася з пакета червоне яблуко, добре вимила його під краном і подала сину. Ділявер з апетитом з'їв яблуко.

— Ше будеш їсти? — запитала Найлі, забираючи у сина з рук огі

Так багато історичних паралелей між тим, що було в Україні понад триста літ тому, і тим, що діється нині. Тоді були зрадники серед «еліти» — і зараз є. Тоді служили чужинцям за хабарі та вигоди — і сьогодні ще багато тих, хто продає Україну оптом і врозрід та ладен її розтерзати, розірвати на шматки, а то й знищити. Це через них, тих, хто, укравши мільярди, втік за кордон, гинуть сотні українців у визвольній війні проти корупції, продажництва, сепаратизму. Хочеться закликати словами Тараса Шевченка: «Схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде!». Почитайте та поміркуйте над долею грішного Многогрішного. Та ще над тим, чим закінчується зрада власного народу...

Темної ночі 13 березня 1672 (7180) року маєток лівобережного гетьмана Дем'яна Многогрішного оточили тіні. Вони нишком підібралися до вхідних та запасних дверей так, що й собаки не гавкнули. Хтось зсередини їм відчинив «чорний» вхід. Тіні шаснули вглиб маєтку. І рвонули двері опочивальні гетьмана.

Дем'ян спросоння прожогом скочив з ліжка — і до шаблі та пістоля на широкому кріслі. Одна висока кремезна тінь з оголеною шаблюкою ногою пнула гетьмана. Він упав на сідниці. Четверо інших тіней навалилися на нього. Він намагався боронитися. Та ота кремезна тінь з размаху вдарила його по голові, аж іскри посилися, і біль пронизав плече. Його притисли до підлоги, заломили руки назад і того з'язали мотузкою. І тільки тепер хтось запалив свічку. Перед Дем'яном стояло п'ятеро московських стрільців Батуринської залоги при повному озброєнні, в червоних камзолах.

— Як смієте? Я — гетьман лівобережної України Дем'ян Многогрішний. Шо ви собі дозволяєте в моїй оселі? — гетьман намагався послабити вірьовку на перев'язах зап'ястях.

— Та будь ты хоть Папа Римский! Нам приказано — мы исполняем, — підступив рудобородий стрілець, певно, старший, і насмішувато роздивлявся Многогрішного. — Разные птицы мне попадались, но гетьман впервые. Закончилась твоя власть! Теперь мы здесь хозяева!

— Шо ти верзеш, блазню?! — співав Дем'ян. — Це — самоуправство, за яке доведеться суворо відповідати!

— Ви только поглядите, братцы! Он еще собирается нами командовать. К сведению, о твоем аресте есть совместное решение казацкой старшины и нашего воеводы, — смеялся рудобородий.

— Хто їм віддав такий наказ? — допитувався Многогрішний, хоч розумів, що без згоди царя на таке ніхто б не наслівся.

— Этот вопрос не к нам, — бородань ткнув пальцем у стелю.

— Пустіть, нелюди! Вам же краще буде! Інакше я народ підніму, з запорожцями та татарами піду на Москву і стялю її дотла, — гетьман люто блискав темними очима на непроханих гостей.

— В Москву ты обязательно будешь. Но без запорожцев, — насміхався стрілець. — Ты лучше подумай, как свою шкуру спасти! Предатель! Нашего царя предал! Взяли его, братцы!

Четверо стрільців силком повели гетьмана до виходу. А рудобородий позаглядав та порився в шафах, тумбочках, надібав на якісь прикраси й хутко вкинув у кишеню. Потім різко розвернувся й плюнув на те місце, де в'язали гетьмана.

прагнув дошукатися справжніх причин свого арешту на рідній землі...

...Мабуть, тому що він, чигиринський полковник, палко виступав проти Андрусівського миру 1667 року. Важав його початком зради Русі-України з боку царського уряду. А хіба ні? Той договір розділив Україну на східну й західну. Східні землі відійшли Московії, а західні — Польщі. Тільки через це він у 1668 році підтримав Івана Брюховецького, який, хоч і був тривалий час підніжкою царя, та все ж насмілився повстати проти нього. Щоправда, запізно. За ним народ не пішов. А сам Іванка поплатився головою. І тоді Дем'ян подався на

службу до правобережного гетьмана Петра Дорошенка. Була надія, що тому вдасться під своєю булавою об'єднати всю Україну. Служив у нього генеральним осавулом.

Однака Москва не вдовольнилася Андрусівським договором і почала тиснути на правобережну Україну. А лівобережна старшина, аби по-слабити позиції Петра Дорошенка, запропонувала Многогрішному посаду наказного гетьмана на Лівобережжі. Дем'ян погодився. Бо то

велика різниця — бути осавулом, хоч і генеральним, чи гетьманом, повелителем. Проте поставив перед царськими представниками умову:

— Щоб на Україну не ступала жодна московська нога.

Він сподіався відстояти на Лівобережжі широку автономію, а згодом домовитися з Дорошенком про об'єднання обох частин України.

Московські посли погоджували-

ся, а самі думали зовсім інше. Царату за будь-яку ціну треба було закріпитися в Україні. І щоб це не викликало великого спротиву серед населення. Кандидатура Многогрішного у цьому відношенні властовувала. На його горбі, як мовиться, вони збиралися в'хати в рай.

Та Дем'ян — калач тертий. Він розумів, що наказний гетьман — це не правитель. Цей титул козацька старшина надала йому в Новгороді-Сіверському. Тож не випадково козаки дражнили його «сіверським гетьманом». І Петро Дорошенко та козацький старшина Михайло Ханенко дошкуляли йому отим прізвиськом. Йому потрібні гетьманські клейноди. Московські переговорники на чолі з князем Григорієм Ромодановським ухялялися від прямого відповіді. Та його підтримав чернігівський архієпис-

коп Лазар Баранович, який користувався авторитетом при царському дворі за свою москово-фільську позицію. І таки в березні 1669 року в тому ж Глухові невелика кількість полковників та полкових старшин, так звана генеральна рада лівобережних полків, підтвердила його гетьманські повноваження. І, звичайно, під наглядом представників московського уряду — Ромодановського, Матвеєва, Богданова. Щоправда, за звичаем, він ще по-комізився — двічі награно відмовлявся від булави, а потім погодився: І за високим частоколом, що оточила охорона, пролунало тричі довгождане:

— Слава гетьманові Дем'яну Гнатовичу Многогрішному!

А потім були довгі й виснажливі перемовини першого селянського гетьмана з досвідченим царським дипломатом Ромодановським.

— Пора уже подумати про соєднення України к Московії, — наполягав князь. — Поверь, это будет очень выгодно Украине. При помощи нашего войска тебе, гетьман, легче будет отстаивать границы от прописков Польши, Порты, Крыма.

— Тільки широка автономія України у складі Московської держави! На це ще можна погодитися, — стояв на своєму Многогрішний. — А на входження — ні!

— Почему? Скажи, что мешает. И мы устраним все препятствия, — хитрував Ромодановський.

— Та тут і пояснювати нічого. Все видно, як на долоні, — Многогрішний став заломлювати пальці. — Московські воеводи в залогах уже зараз зневажають козаків та посполитих, лізуть у поточні справи, обмежують права та вольності козаків, прихоплюють майно та землі...

— Да это дело поправимое. Решается одним росчерком пера, — обіцяв князь.

— А я сумніваюся. Хоча б тому,

що царський уряд пропонує ввести на теренах України власну податкову мережу, — жалівся гетьман. — А це означає, що наша скарбниця зостанеться пустою, мов бубон. І ми будемо змушенні стояти перед царем з простягнутою рукою. Про яку незалежність чи, навіть, автономію можна буде тоді говорити?

— Какой же ты упрямый! — досадував князь. — Но чем-то надо жертвовать ради общего блага.

Довго судили-рядили. А потім Многогрішний таки підписав Глухівські статті. Серед них і такі: реестровим козакам забороняється обирати гетьмана без дозволу царя, а також самостійно вести зовнішні зносини з іншими державами. До цього під гетьманською булавою ходило 60 тисяч реестрових козаків, тепер — 30 тисяч. Гетьману дозволялося мати біля себе лише

землі. Гетьманував, як хотілося, а не по совісті та по закону. Та при цьому не скupився на відвартості щодо політики царя. Навіть у розмовах з посланцями государя. Якось він заявив представникові московського уряду Танєєву:

— Треба чітко розмежувати кордони між Україною та Польщею. А місто Гомель має бути українським.

Зрозуміло, такі заяви ішли вупереч Андрусівській угоді про розподіл Русі-України між Польщею та Московією. І цар залишив їх без уваги. Та коли Многогрішний таки взяв під свій захист Гомель, цар не на жарт занепокоївся. А після того, як Дем'ян разом з Дорошенком напав на військо польського полковника під Києвом, цар дуже розгнівався і запропонував обрати гетьманом київського полковника Солонину. Таке самоуправство та непослух украйнського гетьмана, якого в Москві вважали своїм васалом, вивело самодержця із себе...

...І от він у Москві, змучений та принижений. Після багатоденних тортур Многогрішний постав перед московським судом. Йому пред'явили безліч звинувачень. В основному зі скарб полковників та старшин. Суд виніс вирок — скарати, відрубавши голову. Так завжди відоможці чинять з тими, кого використали, як хотіли, а потім вони стали непотрібні. Таких прикладів у стосунках між Україною та Росією стільки, що не піддаються лічбі.

Ось і плаха. Кат у червоному плащі та з гострою сокирою в руках застиг у чеканні, допоки суддя дочитає вирок. Така мить настала. Присутні завмерли. Кат уже збирався натягнути на голову Многогрішному білий мішок, коли біля ешафота пролунало:

— Прекратить казнь! — на дерев'яне узвишия вибрався молодий урядовець і продовжив: — Наш государ Алексей Михайлович очень милосердный! Он милует гетьмана Многогрішного, дарит ему жизнь.

Гурт мішан полегшено зіткнув.

— Смертная казнь ему заменена на довечную каторгу в Сибири! — чітко виголошував урядовець. — Вместе с ним может отправиться и вся его семья!

Майно гетьмана було конфісановано і нібито використано на добування православних храмів. А насправді, це лише Богу відомо. На дорогу до Сибіру йому з царської ласки видали 15 карбованців. Це щось на кшталт тридцяти сріблянників, які колись отримав Іуда за зраду Ісуса Христа.

Разом з Многогрішним були вислані до Тобольська і його спільніки, в їхньому числі військовий скіпетром. До середини літа 1669 року вся Лівобережна Україна опинилася під владою Многогрішного. Знову вона втратила шанс вирватися з-під московського впливу.

І тут Многогрішний розперезався. На посади призначав лише своїх людей, закривав очі на їхнє здійснення та бездумну трату коштів із козацької скарбниці. У тих старшин, які висловлювали своє недоволення, відбирали маєтки та

зачитав текст І Універсалу Центральної Ради, прийнятий напередодні.

1934 р. — столиця УРСР перенесена з Харкова до Києва.

Народилися:

1897 р. — Іван Лютий-Лютенко (Гонта), звенигородський отаман.

1914 р. — Мирослав Іван Любачівський, верховний архієпископ Львівський, глава Української греко-католицької церкви.

25

Народився:

1886 р. — Іван Кріп'якевич, український історик, академік, професор Львівського університету, директор Інституту суспільних наук АН України. Автор низки наукових досліджень про українську козацьку державність та Богдана Хмельницького, низки підручників з історії України.

1917 р. — у Києві на вищій заповненій Софіївській площа Володимир Винниченко

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ

20

1919 р. — військова делегація Української Народної Республіки підписала з поляками мирний договір.

1997 р. — рада з питань мовної політики при Президентові України затвердила проект комплексної програми «Українська мова».

Померли:

1895 р. — Михайло Драгоманов, публіцист, історик, філософ, економіст, літературознавець, фольклорист, громадський діяч.

1964 р. — Сергій Литвиненко, старшина Армії УНР, скульптор, автор пам'ятника на могилі Івана Франка.

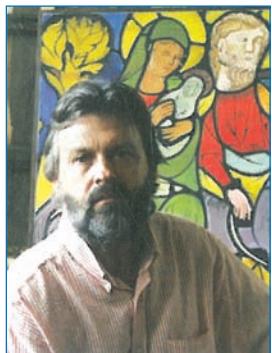
21

1971 р. — розкопуючі курган Товста Могила, україн-

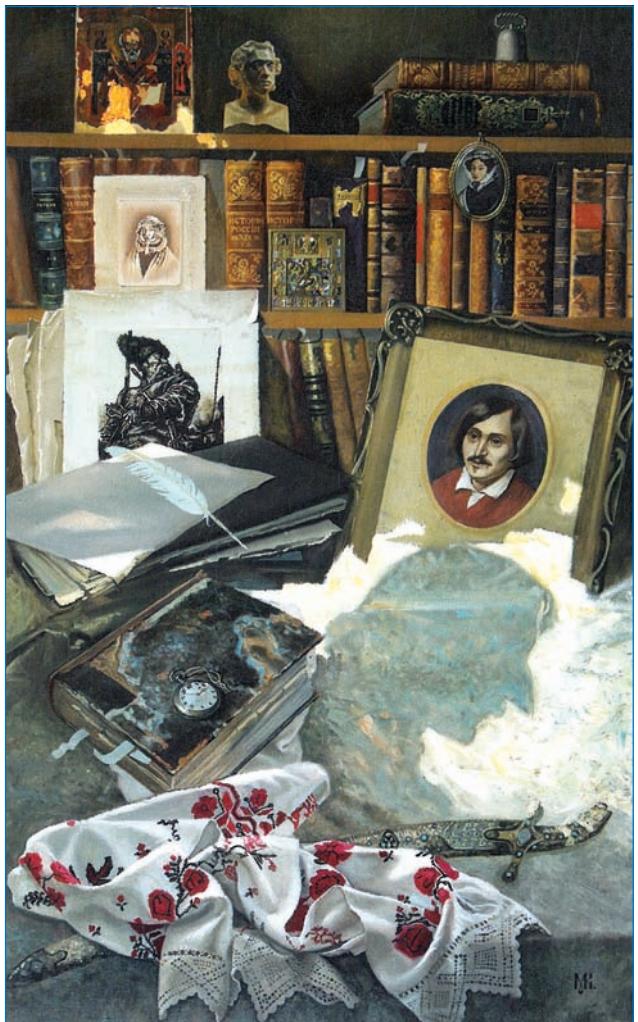
1860 р. — Микола Маркевич, український історик, етнограф, фольклорист, поет і композитор. Основна наукова праця — 5-томна «Історія Малоросії» (1842–1843), в якій вик

НЕЗВИЧАЙНІ НАТЮРМОРТИ КОСТАНТИНА МОГИЛЕВСЬКОГО

З 1988 року К. Могилевський – член Спілки художників СРСР і Спілки художників України. Костянтин Вікторович працював десять років на посаді директора Луганського державного художнього училища. Тепер перевівся в місто Бучу і викладає образотворче мистецтво в Ірпінській спеціалізованій загальноосвітній школі ху-

маленький хлопчик любив малювати. Мама помітила це і віддала його в художню школу. Так почався шлях у мистецтво художника Костянтина Могилевського. У 1972 році він закінчив живописне відділення Луганського державного художнього училища, а в 1981 році – з відзнакою Харківський художньо-промисловий інститут за фахом монументально-декоративне мистецтво. Однак у рідному Луганську художнику жилося нелегко. Він згадує, як недобrozичливо дивилися чиновники на нього, бородатого і патлатого. Повернувшись після навчання в Харкові до Луганська, Могилевський пішов ставати на облік у військомат. Він уже відбув строкову службу, але ж залишався військовозовоб'язаним. Майор поцікавився, хто Могилевський за фахом.

— Художник, — гордо відповів Костянтин Могилевський.

— Художник, — зневажливо перекрив його майор. — Ти б

краще на водія вивчився...

дожнього профілю № 1 ім. А. С. Макаренка.

Могилевський працює у станковому живописі і монументальному мистецтві (вітражі, мозаїки, розписи). Костянтин Вікторович – віртуозний рисувальник. Його твори вражають детальним відтворенням навколошнього матеріального світу, дивовижним умінням зобразити

світло і тінь та показати перспективу. Він демонструє літню і зимову красу природи. Проте своїм найкращим твором художник називає доньку. Митець виконав багато вітражів у приватних та державних архітектурних ансамблях. Його живописні роботи зберігаються у приватних колекціях в Україні, Росії, Угорщині, Польщі, Австрії, Хорватії, Німеччині, Швейцарії і США. Костянтин Могилевський брав участь у понад двох десятках вітчизняних і зарубіжних художніх виставок. Його персональні виставки експонувалися в Хорватії, Угорщині, кіївській галереї «Грифон» та Інституті міжнародних відносин у Києві.

Могилевський розповідає, що поштовхом до написання картини може слугувати, наприклад, випадково побачена в тролейбусі красива дівчина. Це не означає, що художник обов'язково напише жіночий портрет чи ню. Під враженням він може створити красивий пейзаж. А юна красуня, можливо, потім побачить цей пейзаж, захоплюватиметься ним і навіть не підозрюватиме, що саме вона надихнула художника на створення цієї картини.

22 травня 2013 року Костянтину Вікторовичу виповнилося 60 років. Того ж року, напередодні Дня Незалежності, Костянтина Могилевського нагородили званням заслуженого художника України. Костянтина Могилевського восени ми-

нуло року сказав: «Костянтин Могилевський – це явище в образотворчому мистецтві. Це художник, який змушує дивитися на Україну чистими мистецькими очима. Його мистецтво високо-гатунку».

Художниця Тетяна Красна додала: «Костянтин Могилевський може показувати Україну в будь-якій європейській галереї».

Мистецтвознавець Ніна Пархоменко зауважила, що натюрморти Могилевського відрізняються від натюрмортів інших художників.

Костянтин Могилевський любить поезію Володимира Висоцького, захоплюється його вмінням відтворити в образах літака-винищувача, вовка або й психіатричної лікарні найскладніші людські переживання. Могилевський мріє бути Висоцким у живописі. Його натюрморти – це реалістичні зображення набору певних предметів, які створюють цілісний образ. Подивимось на натюрморт «Морський вовк». Тут немає людини. Але кортик, морський кашкет, мушля, майже прикрита карта земних півкуль на задньому плані тощо викликають в уяві образ будалого моряка. На одній із картин диптиха «Далеке і близьке» – портрет роботи Тараса Шевченка, гроши Української Народної Республіки, інші предмети. Близьке, бо це рідна Україна, і далеке, бо створене давно. Але можна сприймати інакше, бо на іншій картині диптиха зображені речі, які стоять у Російській імперії. Кожен може сам вирішити, що йому далеке, а що – близьке.

На натюрморти може бути і портрет, але обов'язково в оточенні предметів, які допомагають розкрити образ. Наприклад, «Добрий вечір, Миколо Васильович!». Тут зображені портрет і профіль Миколи Гоголя в оточенні букіністичних книг, ікон, гусячого пера, Тараса Бульби на малюнку, шаблі, українського вишитого рушника і бюсту Пушкіна. А в натюрморти «Присвята Нестору Махну» художнику вдається створити образ української народної стихії.

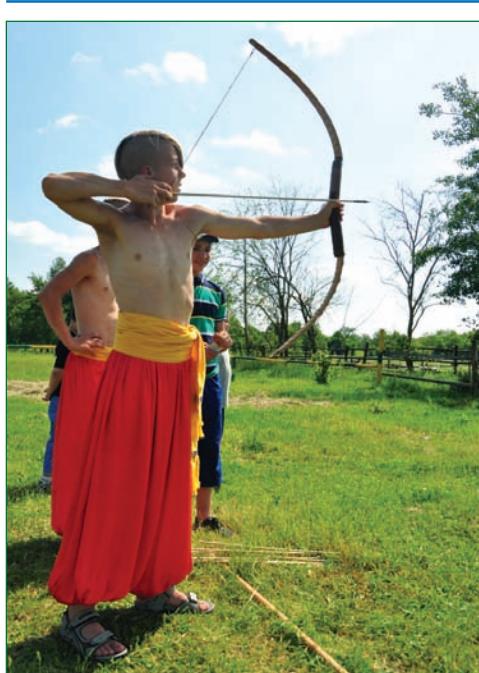

Нещодавно Костянтину Могилевському присвійся покійний Володимир Висоцький. Тепер художник плачує відтворити образ барда в своєму незвичайному натюрморти.

Художник – людина мистецтва. Але політика втручається в його життя. Могилевський – російськомовний, тобто належить до числа тих людей, для ніби захищую яких Путін посилає російських солдатів і бойовиків вести бойові дії проти України. Нещодавно на одній виставці

Костянтин Вікторович поділився спогадами: «Коли розпався Радянський Союз, перед нами виступав старенький генерал. Він говорив чистою українською мовою: «Можливо, нам доведеться воювати проти Росії». Я тоді подумав: «Який телепень! Щоб я воював проти Росії!». Але ось Путін розпочав агресію проти нас. І ми мусимо воювати...».

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ, директор Ірпінського історико-краєзнавчого музею

В МУЗЕЙ – ЗА КОЗАЦЬКИМ ГАРТОМ!

Новий інтерактивний вид музеїчних послуг презентували вихованці Волинської обласної громадської організації «Школа козацького гарту» в експозиції просто неба «Козацький зимівник» Музею історії сільського господарства Волині–скансен, що в селищі Рокині Луцького району.

Після традиційно проведеної екскурсії, скуштувавши смачних вареників чи козацького кулешу в курені, відвідувачі з неприхованим азартом виходять на тренувальний майданчик для одержання навичок з козацьких видів бойових мистецтв. Тут інструктори і тренери «Школи козацького гарту» проводять майстер-класи з Бойового гопака, стрільби з лука та навчають майстерності шаблевого бою. Навіть жінки і дівчатка не відмовляються від цих вправ, щоб проявити себе справжніми нащадками поліських амазонок.

Можливо, саме з таких екскурсій у них пробуджується почуття власної гідності та національної гордості? Ми впевнені, що, прийшовши додому, діти і в себе спорудять лук зі стрілами та продовжать удосконалювати козацьку майстерність. Переконаний, з них уже виростуть не лише патріоти, а й справжні захисники Вітчизни.

Олександр СЕРЕДЮК,
директор Музею, вчитель Бойового гопака

